HIIUMAA TEATAJA

Hiiumaa valla väljaanne • Tasuta

September 2026 • nr 98

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Rico Põldma

Leonardo Noah Winter

Õnnitleme vanemaid!

Tuletornide suvi veel kestab

2026. aasta on Hiiumaal tuletornide aasta ning kuigi turismisuve kiireim aeg hakkab seljataha jääma, ei ole tuletornide hooaeg sugugi lõppenud. Vastupidi, augusti lõpp ja september on suurepärane aeg võtta ette retk Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletorni juurde.

Tänavune teema-aasta on pühendatud Hiiumaa ühele kõige tuntumale sümbolile, 495. sünnipäeva tähistavale Kõpu tuletornile. Hiiumaa on aga tuletornide saar ka laiemas mõttes: meil on seitse tuletorni ja 25 tulepaaki ehk kokku 32 tulega püsimeremärki.

Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletornid on külastajatele avatud kuni septembri lõpuni. Kuni 15. septembrini on Kõpu tuletorn avatud teisipäevast pühapäevani kell 10–20, Ristna tuletorn teisipäevast pühapäevani kell 10–18 ja Tahkuna tuletorn iga päev kell 10–18.

16.–30. septembrini ootavad kõik kolm tuletorni külastajaid neljapäevast pühapäevani.

Et tuletorniretke oleks lihtsam ette võtta, saab soetada ka **kolme tuletorni pääsme**, millega saab külastada Kõpu, Ristna ja Tahkuna tuletorni. Pääse annab hea põhjuse Hiiumaale ring peale teha või jagada tuletornide avastamine mitmele päevale. Iga torn on oma nägu. Väärikas kivist Kõpu tuletorn, punase metallkonstruktsiooniga Ristna tuletorn ja valge Tahkuna tuletorn pakuvad lisaks ajaloole täiesti erinevaid vaateid Hiiumaa loodusele ja merele.

Tuletornide aasta jätkub ka mujal saarel. Septembri lõpuni saab näiteks Kärdla Vabrikuväljakul vaadata näitust „Valgus Prantsusmaalt“, Kõpu tuletornis näitust „Vabaduse majakad“ ning Orjaku sadama saalimajas näitust „Tulesõnumid“. Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas on 29. septembrini avatud näitus „Hiiumaa tuletornid ajas ja pildis“.

Seega tasub ka igal hiidlasel endalt küsida: millal ma viimati Kõpu, Ristna või Tahkuna tuletorni tipus käisin? Tuletornide aasta on hea põhjus vaadata tuttavat kodusaart pisut kõrgemalt või võtta ette kõik kolm torni ja võrrelda, millisest avaneb kõige ilusam vaade.

Lisainfo tuletornide ja tuletornide aasta kohta: hiiumaa.ee/tuletornid ja hiiumaa.ee/tuletornideaasta.

KRISTEL PEIKEL

Hiiumaa turismiklastri juht

Ristna tuletorni restaureerimistööd on lõppenud

Uuendatud tuletorn võeti pidulikult vastu juuli lõpus. Aprillis alanud tööde käigus korrastati torn põhjalikult nii seest kui ka väljast, peatati metallkonstruktsioonide korrosioon, parandati betoonpindu ning taastati toimiv ventilatsioon. Viimane on torni säilimise seisukohalt eriti oluline, sest temperatuuri kõikumisest tekkiv kondensniiskus võib metallkonstruktsioone kahjustada.

Restaureerimise tegelik ulatus ei pruugi torni väljast vaadates kohe silma paista. Lisaks värske ilme andmisele tehti palju tööd ajalooliste konstruktsioonide säilitamiseks. Ristna tuletorni eripära seisneb selles, et algne metalltorn on peidetud 1920. aastatel valatud betoonkesta sisse. Suurem osa algsest metallist õnnestus säilitada ning säilitati ka sellel olevad tõenäoliselt esimese maailmasõja aegsed killu- ja kuuliaugud. Need on olulised ajajäljed, mis jutustavad torni pikast loost.

Ristna tuletorn valmis 1874. aastal. Selle metallkonstruktsiooni detailid valmistati Pariisis Gustave Eiffeli tehases, transporditi Hiiumaale ja pandi siin kokku. Nii mahukalt restaureeriti torni viimati 1998. aastal. Seekordsete tööde maksumus oli ligi 160 500 eurot.

Täname tööde tegijat GT Corporation SE-d, omanikujärelevalve tegijat, Muinsuskaitseametit ning kõiki teisi, kes aitasid kaasa meie armastatud maamärgi säilimisele. Hea koostöö ja ühine soov jõuda kvaliteetse tulemuseni on andnud Ristna tuletornile uue hingamise.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

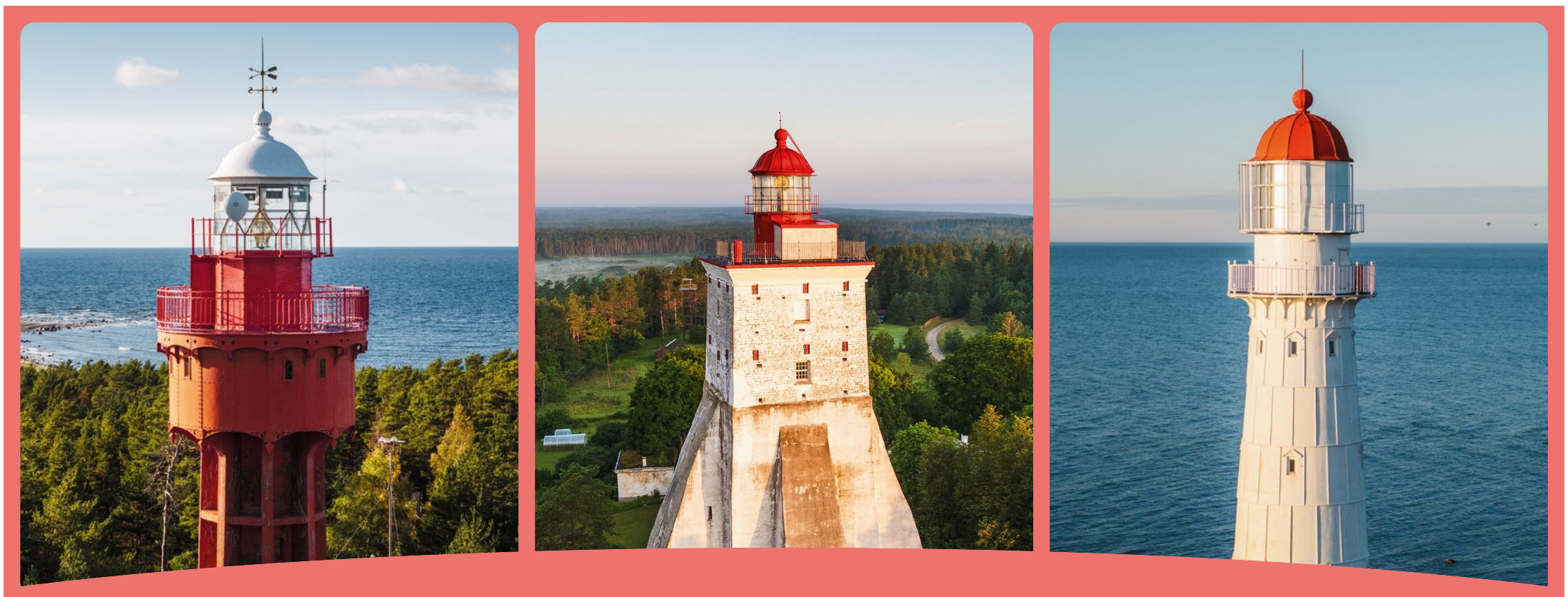

Vallavalitsuse istungitelt

◌ Otsustati Hiiumaa Spordil korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Kärdla-Paluküla terviseradade kergliiklusteede otste tagasipöördekohtade väljaehitamine“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 70 000 eurot.

◌ Otsustati korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Käina soojustorustike ehitamine, 2. etapp“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 130 000 eurot.

◌ Korraldati lihthankemenetluses riigihange „Audiitorteenus Hiiumaa valla 2026–2029 majandusaasta aruannete auditeerimiseks“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 50 000 eurot.

◌ Otsustati munitsipaalasutusel Hiiumaa Haldus korraldada lihthankemenetluses riigihange „Hiiumaa valla teede ja tänavate asfalteerimistööd 2026“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 56 000 eurot.

◌ Otsustati munitsipaalasutusel Hiiumaa Haldus korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Kärdla Posti tänava projekteerimis- ja ehitustööd“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 169 000 eurot.

◌ Korraldati avatud hankemenetluses riigihange „Lauka ja Palade kooli õpilastransport 2026–2028“, mille eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 168 000 eurot.

◌ Tunnistati riigihankes „Hiiumaa valla teede ja tänavate asfalteerimistööd 2026“ (viitenumber 312717) edukaks AS-i Tariston esitatud pakkumus nr 641433, mille maksumus ilma käibemaksuta on 62 048,24 eurot.

◌ Otsustati tunnistada riigihankes „Audiitorteenus Hiiumaa valla 2026–2029 majandusaasta aruannete auditeerimiseks“ (viitenumber 312315) edukaks Audit Advisory OÜ esitatud pakkumus nr 643784, mille maksumus ilma käibemaksuta on 59 600 eurot.

◌ Otsustati tunnistada riigihankes „Palade lasteaia laiendus“ edukaks OÜ Vilton Hiiu esitatud pakkumus nr 631041, mille maksumus ilma käibemaksuta on 911 933,09 eurot.

◌ Tunnistati riigihankes „Käina soojustorustike ehitamine, 1. etapp“ (viitenumber 307060) edukaks SV Torutööd OÜ esitatud pakkumus nr 639398, mille maksumus ilma käibemaksuta on 186 179,50 eurot.

◌ Otsustati lükata tagasi kõik pakkumused ja lõpetada Hiiumaa vallavalitsuse 17. juuni 2026. aasta korraldusega nr 290 algatatud riigihanke „Käina soojustorustike ehitamine, 2. etapp“ (viitenumber 311994) hankemenetlus, kuna kõigi pakkumuste maksumused ületasid hankelepingu eeldatavat maksumust.

◌ Otsustati korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Käina soojustorustike ehitamine, 2. etapp“.

◌ Otsustati lükata tagasi kõik pakkumused ja lõpetada Hiiumaa vallavalitsuse 11. juuni 2026. aasta korraldusega nr 275 algatatud riigihanke „Kärdla-Paluküla terviseradade kergliiklusteede otste tagasipöördekohtade väljaehitamine“ (viitenumber 312398) hankemenetlus, kuna kõigi pakkumuste maksumused ületasid hankelepingu eeldatavat maksumust.

◌ Otsustati Hiiumaa Spordil korraldada lihthankemenetluses riigihange „Paluküla terviseraja suusamäe tagasipöörde väljaehitamine“.

◌ Tunnistati riigihankes „Saarnaki rehemaja renoveerimine“ (viitenumber 304274) edukaks H Ehitus OÜ (registrikood 16716829) esitatud pakkumus nr 604878, mille maksumus ilma käibemaksuta on 59 500 eurot.

◌ Otsustati sõlmida Aspen Grupp OÜ-ga leping viie Hiiumaa vallale kuuluva hoone lammutusprojekti koostamiseks seoses Kärdla uue lasteaia ehitusega. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 6725 eurot.

◌ Anti munitsipaalasutusele Hiiumaa Haldus nõusolek sõlmida aktsiaseltsiga Stokker kasutusrendileping nullpöörderaadiusega kommertsniiduki Kubota ZD1211R 60R soetamiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 17 910 eurot.

◌ Otsustati anda nõusolek sõlmida Hiiu Ilu OÜ-ga leping Emmaste koolimaja krohvitud fassaadi parandamiseks ja värvimiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 18 200 eurot.

◌ Sõlmiti osaühinguga Väino ja KO leping Palade Põhikooli valgustite vahetamiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 7715 eurot.

◌ Sõlmiti Hiiu Ilu OÜ-ga leping Kärdla Muusikakooli puitakende restaureerimis-, hooldus- ja viimistlustöödeks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 11 692 eurot.

◌ Otsustati sõlmida OÜ-ga West D leping Pargi 3 hooldekodu II etapi tellija esindaja teenuse osutamiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 17 000 eurot.

◌ Anti Hiiumaa vallavalitsusele nõusolek sõlmida OÜ-ga Spordiareenid leping Palade Põhikooli korvpalliväljaku katendi paigaldamiseks ja väljaku joonimiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 15 322,20 eurot.

◌ Väärtustamaks kooliharidust ja õppimist, otsustati määrata gümnaasiumi- ja põhikoolilõpetajatele ühekordne rahaline preemia ning anda neile Hiiumaa valla tänukiri.

◌ Sõlmiti Saaremaa vallaga Saaremaa vallavalitsuse kaudu kokkulepe saarte turismisihtkohtade arendusorganisatsiooni moodustamiseks.

◌ Kehtestati munitsipaalasutuse Hiiumaa Haldus tehnika kasutamise ja tasuliste teenuste hinnakiri.

◌ Otsustati kehtestada Hiiumaa Sadama üürimaja korterite üürihinnad.

◌ Otsustati tunnustada Hiiumaa valla tänukirjaga Helgi Põllot pikaajalise panuse eest Hiiumaa kultuuri- ja pärandiloo kogumisse ja hoidmisse; MTÜ-d Kerema Kultuurikoda Pühalepa muusikafestivali korraldamise ja Hiiumaa kultuuriellu panustamise eest ning MTÜ-d Emmaste Puhkpilliorkester ja Toomas Paapi Hiiumaa puhkpillipäevade korraldamise ja pikaajalise panuse eest Hiiumaa kultuurielu edendamisse.

◌ Otsustati kinnitada Hiiumaa valla üldhariduskoolide direktorite atesteerimiskomisjoni töökord.

◌ Kinnitati Paladelasteaia, lasteaia Vigri ja Emmaste lasteaia Naksitrallid arengukavad.

◌ Otsustati eraldada huvitegevuse ja -hariduse täiendavat toetust vastavalt komisjoni ettepanekule.

◌ Algatati 2027. aasta eelarve koostamine ja kinnitati lähtetingimused.

◌ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras Hiiumaa valla munitsipaalomandis olevad kinnistud.

◌ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras sõiduk IVECO FENIKSBUS FBI 86 T, VIN-kood ZCFC270D605135661, registreerimisnumber 290 BTF, alghinnaga 29 900 eurot.

◌ Otsustati võõrandada elektroonilise enampakkumise korras järgmised munitsipaalasutusele Hiiumaa Haldus kuuluvad varad: traktor MTZ 820 koos niiduseadmega, 2008. aasta, registreerimisnumber 7372 EK, alghind 8500 eurot; väikebuss Renault Trafic, 2012. aasta, registreerimisnumber 997 BGD, alghind 4000 eurot; liikurmasin Lokomo AH 182, 1987. aasta, registreerimisnumber 0377 TA, alghind 1800 eurot.

◌ Algatati Hiiumaa vallas Orjaku külas asuva Roogardi kinnistu detailplaneeringu koostamine.

◌ Otsustati lõpetada Kalana küla Lepametsa kinnistu detailplaneeringu koostamine.

◌ Anti Väljaku kinnistu OÜ-le Siimumets kasutusse põllumajanduslikul eesmärgil kuni 31. detsembrini 2030 ning määrati rendihinnaks 70 eurot aastas.

◌ Anti otsustuskorras Vilton Hiiu OÜ-le kasutusse osa Hiiumaa vallale kuuluvast kinnisasjast aadressil Tiigi tn 1a, Kärdla linn, mõõtmetega 3500 × 3500 mm välireklaamikandja paigaldamiseks vastavalt taotluses esitatud asendiskeemile. Kinnisasja osa anti kasutusse 19. juunist kuni 30. septembrini 2026.

◌ Otsustati anda otsustuskorras AS-ile Dagöplast kasutusse Hiiumaa vallale kuuluv korteriomand aadressil Spordi tn 11, Käina alevik. Korteriomandi koosseisu kuulub 6132/22351 mõttelist osa kinnistust ja reaalosana mitteeluruum nr 4, mille üldpind on 613,20 m².

◌ Võõrandati Matkafy OÜ-le Hiiumaa vallas Vanamõisa külas asuvast Reile tee kinnisasjast moodustatud katastriüksus katastritunnusega 17501:003:0327 hinnaga 1761,50 eurot ehk 0,5 eurot ruutmeetri kohta. Katastriüksus moodustab osa avalikult kasutatavast Kurisu-Reile vallateest, mille teeregistri kood on 1750028.

◌ Otsustati seada Hiiumaa vallas Tagukülas asuvale Kivimäe kinnisasjale tähtajatu ja tasuta sundvaldus Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud elektrimaakaabelliini rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks, sealhulgas remontimiseks ja hooldamiseks.

◌ Seati Hiiumaa valla kasuks isiklikud kasutusõigused Hiiumaa vallas Käina alevikus asuvatele Spordi tn 4, Spordi tn 5a ja Spordi tn 5c kinnisasjadele kaugküttetorustiku paigaldamiseks.

◌ Otsustati seada Hiiumaa valla kasuks isiklik kasutusõigus Hiiumaa vallas Käina alevikus asuvale Mäe tn 9 kinnisasjale kaugküttetorustiku paigaldamiseks.

◌ Seati Hiiumaa valla kasuks isiklik kasutusõigus Hiiumaa vallas Käina alevikus asuvale Lõokese tn 7 kinnisasjale kaugküttetorustiku paigaldamiseks.

◌ Otsustati seada Hiiumaa vallas Käina alevikus asuvale Sõpruse põik 3 katastriüksusele tähtajatu ja tasuta sundvaldus Hiiumaa valla kasuks projekteeritud kaugküttetorustiku rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Tilga külas asuvate Miti, Korgi, Paabi, Hirsi, Tõru, Urmi ja Armi kinnisasjade vaheliste piiride muutmiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Prassi külas asuvate Poodipõllu ja Võõriku kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Loja külas asuva Kõrve kinnisasja jagamiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Jõekülas asuva Mäemetsa kinnisasja jagamiseks.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Ristivälja külas asuva Metsandi kinnisasja jagamiseks.

◌ Otsustati muuta Hiiumaa vallas Aadma külas asuvate Tamme ja Küti kinnisasjade vahelist piiri.

◌ Muudeti Hiiumaa vallas Kassari külas asuvate Ritsika ja Joona kinnisasjade vahelist piiri.

◌ Algatati Hiiumaa vallas Heltermaa külas Ranna kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Algatati Hiiumaa vallas Jausa külas Viilumaa kinnisasjal asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Jausa külas Lepiku kinnisasjal asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Algatati Hiiumaa vallas Mänspe külas Lekkometsa ja Leetseljaku katastriüksustel (registriosa nr 399933) asuvate erateelõikude avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Jausa külas Karjamaa kinnisasjal asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Jausa külas Toomepuu kinnisasjal asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Algatati Hiiumaa vallas Jausa külas Lauda kinnisasjal (registriosa nr 23397050) asuva eratee lõigu avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Jausa külas Sergo kinnisasjal (registriosa nr 523033) asuva Möldri eratee lõigu (teeregistri kood 1750077) avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Otsustati algatada Hiiumaa vallas Heltermaa külas Fredi kinnisasjal (registriosa nr 1098933) asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

◌ Anti projekteerimistingimused Sigala külas Välja kinnistul elamu ehitusprojekti koostamiseks.

◌ Otsustati anda projekteerimistingimused passiivse side juurdepääsuvõrgu ehitusprojekti koostamiseks Tahkuna, Malvaste, Reigi, Pihla, Rootsi, Värssu, Puliste ja Hagaste külade asendiplaani alusel.

◌ Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Nõmme külas asuvale Vähi kinnistule püstitatava elamu ja abihoonete projekteerimiseks.

◌ Otsustati anda projekteerimistingimused Valgu-Ulja elektriliini rekonstrueerimise ning olemasoleva alajaama uuega asendamise ehitusprojekti koostamiseks.

◌ Otsustati anda projekteerimistingimused Kerema külas Andrus Valdmanni kinnistul asuva üksikelamu laiendamiseks üle 33% esialgsest mahust.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuva Käina mnt 10 kinnisasja liitmiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuva Nuutri tn 21 kinnisasja jagamiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuva Aia tn 11 kinnisasja jagamiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Lassi külas asuva Kadaka kinnisasja jagamiseks neljaks iseseisvaks katastriüksuseks vastavalt lisatud maatoimingu nr 2026061221690 kavale.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Käina alevikus asuva Mäe plats kinnisasja jagamiseks.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kuusiku külas asuvate Arukase ja Söödimaa kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks vastavalt maakorraldustoimingu nr 2026063021934 asendiplaanile.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Sõru külas asuva Muti kinnisasja jagamiseks kolmeks iseseisvaks katastriüksuseks vastavalt lisatud maatoimingu nr 2025071915145 kavale.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kõrgessaare alevikus asuva Tööstuse tee 20 kinnisasja jagamiseks vastavalt asendiplaanile.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kauste külas asuva Mererahu kinnisasja jagamiseks kaheks iseseisvaks katastriüksuseks vastavalt lisatud maatoimingu nr 2026051121030 kavale.

◌ Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Viilupi külas asuva Sõduri kinnisasja jagamiseks.

◌ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Suurepsi külas asuvate Tuulevälja ja Suure-Männi kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks vastavalt maakorraldustoimingu nr 2026071522160 asendiplaanile.

◌ Määrati Hiiu maakonnas Hiiumaa vallas Sarve külas asuva Mihkli katastriüksuse (katastritunnus 63902:001:1762) uueks lähiaadressiks Mere-Mihkli.

◌ Muudeti Hiiu maakonnas Hiiumaa vallas Kassari külas asuva Asta katastriüksuse lähiaadressi ja määrati uueks lähiaadressiks Üksvärava.

◌ Kiideti heaks kümme hajaasustuse programmi aruannet.

Hiiumaa vald tunnustas traditsioonide hoidjaid ja edasikandjaid

Juulis ja augusti alguses andis Hiiumaa vald üle tänukirjad inimestele ja ühendustele, kes on oma pikaajalise tegevusega andnud olulise panuse Hiiumaa kultuuri- ja merendusellu ning pärandi hoidmisse. Tunnustuse pälvisid Ott Epner, Meelis Pielberg, MTÜ Emmaste Puhkpilliorkester ja Toomas Paap, MTÜ Kerema Kultuurikoda ning Helgi Põllo.

Ott Epner – põlvkondade purjetajate õpetaja

Juulis toimunud kalurite päeval anti Hiiumaa valla tänukiri Ott Epnerile, kelle eestvedamisel on purjetamise juurde jõudnud paljud Hiiumaa tänased purjetajad ja meremehed.

Ott Epner on aastakümnete jooksul olnud üks Hiiumaa purjetamise olulisi eestvedajaid ja noorte õpetajaid.

Õpilased meenutavad Otti nõudliku, kuid tähelepaneliku ja abivalmis treenerina. Tema õpetus ei piirdunud ainult purjetamisega. Noored õppisid tema käe all tööriistu kasutama, sõlmi tegema, raskustega toime tulema ja üksteist aitama.

Oti õpetust „Leia üles see koht, kus paat liikuma hakkab!“ võib võtta nii purjetamise kui ka laiemalt ellusuhtumise põhimõttena: ka keerulises olukorras tuleb otsida võimalust edasi liikuda.

Ott Epner. Foto: erakogu

Meelis Pielberg – jahtklubi Dago ja Hiiumaa avamerepurjetamise edendaja

Kalurite päeval pälvis Hiiumaa valla tänukirja ka Meelis Pielberg, kelle panus jahtklubi Dago arengusse ja Hiiumaa purjetamisse on olnud märkimisväärne.

Pielberg on panustanud jahtklubi Dago tegevusse juhatuse liikmena, toetajana, sildade ehitajana ja purjetajana. Ta on aidanud klubil mõelda suurelt ning tema olulisel toel valmis ka klubi juubeliraamat.

Meelis Pielberg on aidanud tõsta Hiiumaa ja Eesti mainet mereriigina ka eduka avamerepurjetajana. Tema juhitud jahi Olympic saavutused moodustavad tähelepanuväärse peatüki Hiiumaa merendusloos. Olympic on neljakordne Muhu Väina regati võitja, viiekordne Eesti meister ja neljakordne Soome meister. Lisaks on meeskond tulnud kahel korral amatööride maailmameistriks ja Euroopa meistriks ning saavutanud maailmameistrivõistluste absoluutarvestuses pronksi ja Euroopa meistrivõistluste absoluutarvestuses kulla.

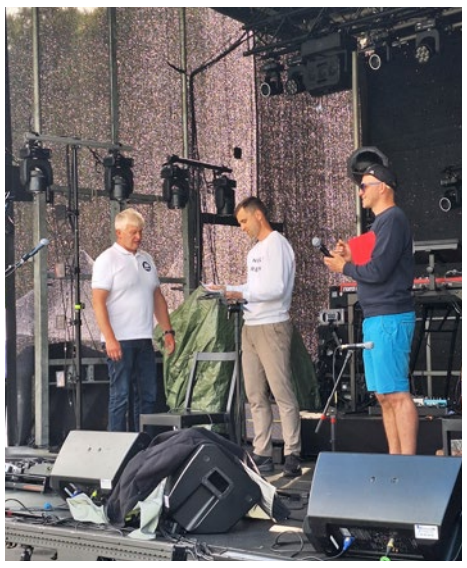

Meelis Pielberg. Foto: erakogu

MTÜ Emmaste Puhkpilliorkester ja Toomas Paap – Hiiumaa puhkpillitraditsiooni hoidjad

Hiiumaa XX puhkpillipäevade avamisel anti Hiiumaa valla tänukiri MTÜ-le Emmaste Puhkpilliorkester ja Toomas Paapile puhkpillipäevade korraldamise ning pikaajalise panuse eest Hiiumaa kultuurielu edendamisse.

Emmaste Puhkpilliorkester ja Toomas Paap on aastaid aidanud hoida, edasi kanda ja rikastada Hiiumaa puhkpillimuusika traditsioone. Tänu nende järjepidevale tegevusele kõlab puhkpillimuusika saarel ning toob kokku nii muusikuid kui ka kuulajaid.

Hiiumaa vald tunnustas neid pühendumuse, järjepidevuse ja südamega tehtud töö eest.

Toomas Paap. Foto: erakogu

Pühalepa muusikafestival tähistas 15. sünnipäeva

Pühalepa kirikus toimunud 15. Pühalepa muusikafestivali avakontserdil anti 31. juulil Hiiumaa valla tänukiri MTÜ-le Kerema Kultuurikoda festivali korraldamise ja Hiiumaa kultuurielu rikastamise eest.

MTÜ Kerema Kultuurikoda asutasid kunagise Suuremõisa vallavanema ja Pühalepa kiriku organisti Gustav Liiti järeltulijad, et hoida elus oma kultuurilembese suguvõsa pärandit ning rikastada Hiiumaa kultuurielu. Nende eestvedamisel on Pühalepa muusikafestivalist kujunenud pika traditsiooniga kultuurisündmus.

Pühalepa muusikafestivali avakontsert. Foto: MTÜ Kerema Kultuurikoda

Helgi Põllo – 47 aastat Hiiumaa pärandi hoidmist

Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas saadeti 5. augustil pidulikult pensionile muuseumi teadur Helgi Põllo. Vallavanem Hergo Tasuja andis talle üle Hiiumaa valla tänukirja pikaajalise panuse eest Hiiumaa kultuuri- ja pärandiloo kogumisel ja hoidmisel.

Helgi Põllo on Hiiumaa Muuseumis töötanud 47 aastat. Tartu Ülikooli lõpetanud ajaloolasena on ta pühendunud Hiiumaa ajaloo ja omakultuuri uurimisele, kogumisele ja tutvustamisele. Lisaks muuseumitööle on ta panustanud Hiiumaa kultuuri- ja turismiellu giidina, lugude kogujana ja jutustajana ning tunnustatud kõnelejana.

Helgi Põllo tööd on aastate jooksul tunnustatud paljude autasudega. Vabariigi president andis talle 2024. aastal Valgetähe IV klassi teenetemärgi. Samuti on ta pälvinud Hiiu maakonna teenetemärgi, kodanikupäeva aumärgi, rahvakultuuri aastapreemia ning pärandihoidja ja aasta parima muuseumitöötaja tiitli. Ta on Hiiumaa kultuuripärli, Hiiumaa Sõprade Seltsi ja Kõrgessaare valla preemia laureaat. Parvlaeva Leiger ristiemaks sai ta 2016. aastal.

Hiiumaa vald tänab kõiki tunnustuse pälvinuid aastatepikkuse pühendumuse eest. Nende töö aitab hoida elavana Hiiumaa kultuuri- ja merendustraditsioone, anda teadmisi ja oskusi edasi järgmistele põlvkondadele ning rikastada saare elu.

Helgi Põllo viimane tööpäev Hiiumaa Muuseumis.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Hiiumaa 2-eurosele tuleb Kõpu tuletorn

Eesti Panga nõukogu kuulutas Hiiumaale pühendatud erikujundusega 2-eurose käibemündi kujunduskonkursi võitjaks Kaupo Kangro kavandi „Dageida“.

Eesti Pank laseb 2027. aastal ringlusse Hiiumaale pühendatud erikujundusega 2-eurose käibemündi. Hiiumaale pühendatud münt avab ühtlasi Eesti Panga uue, Eesti maakondadele pühendatud mündisarja. Sarja eesmärk on tõsta esile Eesti piirkondade mitmekesisust ja kultuurilist eripära.

Mündi kujunduse keskmes on üks Hiiumaa tuntumaid maamärke, Kõpu tuletorn, mida ümbritsevad merelained ja mille valgusvihkudes peegeldub Hiiumaa rahvariideseeliku triibustik. Tuletorn on saare identiteedi oluline osa, mis tähistab järjepidevust ja vastupidavust ning on turvalise kodusaare sümbol.

Hiiumaale pühendatud erikujundusega 2-euroseid käibemünte vermitakse miljon tükki ja need lastakse ringlusse jaekaubanduse vahendusel. Münt emiteeritakse 2027. aastal ja see kehtib ametliku maksevahendina kogu euroalal.

Teise koha pälvis Heino Prunsvelti kavand „Dagö“ ning kolmanda koha Svetlin Georgiev Balezdrovi kavand „Silmapiir“.

Kujunduskonkursi võidukavandi järgi hakatakse ette valmistama mündi vermimist, kuid tehnilistel põhjustel võib kujundus muutuda.

Mündi kujunduskonkursi võitja autoritasu on 3000 eurot. Teise koha saanud kavandi autoritasu on 2000 eurot ja kolmanda koha oma 1000 eurot.

EESTI PANK

Kaks pinki, kaks lugu, üks Hiiumaa

Hiiumaal avati 15. juulil kaks tänupinki inimestele, kes on jätnud oma tegevusega olulise jälje saare arengusse. Sõru sadamas avati tänupink Heller Sööli auks ning Kärdla keskväljakul Douglas Wellsi mälestuseks.

Heller Sööli elutöö on seotud Emmaste ja Sõruotsaga

Sõru sadamasse paigaldatud tänupink on pühendatud Heller Söölile, kes on aastakümneid panustanud Emmaste piirkonna ja kogu Hiiumaa arengusse. Pingile on jäädvustatud sõnad: „Heller Sööl – Emmaste vallavanem, piirkonna arendaja ja hoidja.“ Sõruotsa kogukonnas tuntakse Hellerit abivalmis, nõuka ja tegusa inimesena, kes ei pelga tööd ning otsib probleemidele visalt lahendusi. Tema põhimõte on olnud lihtne: mis vajab tegemist, tuleb ära teha.

Pärast Eesti iseseisvuse taastamist töötas Heller Tohvri hooldekodu haldusjuhina ning hiljem aastaid Emmaste vallavalitsuses abivallavanema, vallavanema ja vallavanema kohusetäitjana. Tema südameasjadeks olid inimeste käekäik, heakord ja kodukoha areng.

Aastatel 1999–2007 töötasid Kalev Kotkas ja Heller Sööl koos Emmaste valla arengu nimel. Sel ajal pöörati tähelepanu ettevõtluse edendamisele ja töökohtade loomisele. Uue näo said kool, lasteaed ja praegune muuseumimaja. Erilise hoolega panustati Sõru sadamaala arendamisse Hiiumaa lõunaväravaks.

Helleri panus kodukoha arengusse ei ole piirdunud ametitööga. Ta on aastakümneid kaasa löönud Sõruotsa ettevõtmistes, korraldanud talguid ning seisnud Reheselja külavanemana kodukandi heakorra eest. Paljud kohalikud on saanud temalt abi nii nõu kui ka jõuga.

Heller Sööli pühendumust on tunnustatud Hiiu maakonna teenetemärgi ja Valgetähe IV klassi teenetemärgiga.

Hiiumaa „oma jänki“ sai mälestuspingi Kärdlasse

Samal päeval avas Hiiumaa turismiklaster Kärdla keskväljakul turismiinfopunkti juures mälestuspingi Douglas Wellsile (1963–2025), Ameerika Rahukorpuse vabatahtlikule ja turismiedendajale, kelle tegevus 1990. aastatel jättis Hiiumaa arengusse märgatava jälje.

Wells tegutses Hiiumaal aastatel 1992–1996 USA Rahukorpuse vabatahtlikuna. Algselt ettevõtlus- ja põllumajanduskonsultandina saarele tulnud Wellsist sai peagi üks Hiiumaa turismi arendajaid ja saare tutvustajaid. Ta aitas korraldada turismiinfopunkti tööd ning tegutses giidi, tõlgi, inglise keele õpetaja ja kultuurivahendajana.

Tema nimega on seotud mitu Hiiumaa uuema ajaloo värvikat lugu. Wells aitas välja töötada ja tähistada Hiiumaa tuletorniringi, millest kujunes üks saare tuntumaid turismimarsruute. Samuti aitas ta metallidetektori abil üles leida teise maailmasõja ajal maasse peidetud Emmaste kiriku kella. Koos ansambliga HEPT esitatud laul „Kas sa räägid inglise keelt?“ jõudis omal ajal Eesti raadioedetabelitesse.

Hiiumaa-aastatest kirjutas Wells hiljem raamatu „In Search of the Elusive Peace Corps Moment – Destination: Estonia“, mis ilmus eesti keeles pealkirjaga „Jänki seiklused Hiiumaal“. Tema Hiiumaa-lugu on aastate jooksul jõudnud ka ajakirjandusse, televisiooni, muusikasse ja teatrilavale.

Douglas Wellsi mälestuspink asub sümboolselt Hiiumaa turismiinfokeskuse juures, mille käivitamisele ta omal ajal kaasa aitas. Pingil oleva QR-koodi kaudu saab lugeda tema elust ja tegevusest lähemalt.

Kaks suvel avatud pinki kannavad edasi kahe väga erineva, kuid Hiiumaaga tugevalt seotud inimese lugu. Heller Sööli aastakümnetepikkune töö kodukandi heaks ja Douglas Wellsi värske pilk 1990. aastate Hiiumaale on mõlemad jätnud saare arengusse jälje, mida tasub mäletada.

HIIUMAA TEATAJA

Hiiumaa valla üldplaneeringule laekus üle neljasaja ettepaneku

Hiiumaa valla uus üldplaneering on praegu veel kooskõlastamisetapis.

Eelnõu saatsime kooskõlastusringile 2025. aasta jaanuaris ning küsisime arvamust ka kõigilt maaomanikelt ja üldplaneeringust huvitatud isikutelt. Suurem osa kooskõlastusi saabus kiiresti, kuid mõne ametkonna kooskõlastuse saamiseks oleme pidanud üldplaneeringu lahendust põhjalikumalt muutma. Vahepeal on muutunud ka looduskaitseseadus, mistõttu on ehituskeeluvööndi teema läbinud täieliku uuenduskuuri.

Arvamusi laekus üle neljasaja. Kõik arvamused on hoolega läbi kaalutud ning analüüsitud on ka seda, kuidas ettepanekud koosmõjus planeeringulahendust muudaksid. Kõiki ettepanekuid paraku arvestada ei saa, sest osa neist ei ole kooskõlas üldplaneeringu eesmärkidega ning ettepanekud võivad olla ka üksteisele vastukäivad. Vajaduse korral on üldplaneeringusse tehtud suuremaid ja väiksemaid muudatusi.

Planeerimine, eriti üldplaneeringu koostamise protsess, võib jätta mulje, et peame mahtuma kindlatesse raamidesse ning planeeringulahendus on kompromiss, mis lihvib kõik erisused maha. Kipume püüdlema ühetaolisuse poole, aga tegelikult vajame mitmekesisust, mitmekihilisust ja arvamuste paljusust.

Meie seas on nii tegutsejaid kui ka unelejaid, tehnokraate ja rohenäppe. Inimesed, loomad, linnud, taimed ja seened võiksid kõik ühte kohta ära mahtuda, toimides mitmes kihis, arvestades üksteisega ja täiendades üksteist.

Planeerimise ülesanne ei ole huvide vastandamine, vaid nende ärakuulamine ja analüüsimine ning tasakaalustatud lahenduste leidmine.

Kõik protsessis tehtud valikud, otsused ja lahendused lähtuvad varem kokku lepitud väärtustest ja seatud sihtidest.

Olulisemad muudatused üldplaneeringus võrreldes varasema versiooniga (jaanuar 2025)

Miljööväärtused

- Pärast eelnõu avalikustamist valmis ehituslikku kultuuripärandit ja miljööväärtusi analüüsiv uuring (Leele Välja, Ruumiaeg OÜ), millele tuginedes on üldplaneeringu lahendust muudetud.
- Seatavad tingimused on muudetud peamiselt soovituslikeks. Väärtuste kirjeldamise eesmärk on suurendada teadlikkust ja anda omanikele nõu ning vald soovib olla siin pigem hea partner.
- Lisandunud on miljööväärtuslikud alad Käina asulas, Saarnaki laiul ja Kaigutsi külas. Kärdlas on lisatud Hiiu tänava miljööväärtuslik ala ning muudetud varem märgitud alade piire.
- Loobutud on miljööväärtusliku piirkonna määramisest Kiduspe ja Tiharu külades.
- Väärtuslike üksikobjektide nimekirjast on välja jäetud 58 objekti, sealhulgas mitmed taluhooned. Nimekirja on lisatud 32 hoonet, sealhulgas avalikud ehitised.

Ehituskeeluvöönd (EKV) ja korduva üleujutusega ala piir

- Uue looduskaitseseaduse vastuvõtmisega muutusid EKV arvestamise põhimõtted ning sellega seoses on muudetud ka üldplaneeringut. EKV ulatust arvestatakse nüüd kaldajoonest. Kaldast kaugemale kui 200 m ulatub EKV ainult kohtades, kus üleujutatav ala ulatub kaugemale.
- Samuti on üldplaneeringus muudetud korduva üleujutusega ala piiri määramise põhimõtteid. Korduva üleujutusega alana käsitletakse kuni 1 m kõrgusjooneni ulatuvaid madalaid kaldaalasid.
- Vald püüab seista kehtivate detailplaneeringute ehitusõiguse säilimise eest. Kehtivate üldplaneeringute kohased EKV vähendamise alad koos neil aladel kehtestatud, kuid veel ellu viimata detailplaneeringute hoonestusaladega märgitakse ka uues üldplaneeringus EKV vähendamise aladena. Nende realiseerimist ei seata kahtluse alla. Selliseid EKV-sse jäävaid ellu viimata detailplaneeringuid on Hiiumaal üle 80.

Tiheasustusalad ja asustusüksuste piiride muutmise ettepanekud

- Üldplaneeringus on täpsustatud Kõrgessaare tiheasustusala piire, sealhulgas on alaga liidetud Kõrgessaare sadama piirkond.
- Kõrgessaare asustusüksuse piiri muutmise ettepanekust on loobutud. Asula ja tiheasustusala piirid uues lahenduses ei ühti. See tähendab, et detailplaneeringu koostamise kohustus säilib laiemal alal kui tiheasustusala. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Kärdla linna piiri muutmiseks, nii et tiheasustusala ja linn jääksid samadesse piiridesse.
- Tiheasustusaladel on elamuehituseks sobiva krundi miinimumsuurust vähendatud 1500 m²-lt 1200 m²-le ning erandjuhtudel on detailplaneeringu alusel lubatud moodustada 1000 m² suuruseid krunte.
- Kõrgessaarde on lisatud eritingimustega piirkond vana kordoni alale, kus minimaalne lubatud elamukrundi suurus on 0,5 ha.
- Emmaste keskuses on uute arengute võimaldamiseks määratud laiemale alale segahoonestuse funktsioon.
- Kärdlas on Posti tänava haljasalale määratud väikeelamute asemel korterelamute juhtfunktsioon perspektiivse hõbemajanduse arendamiseks. Sadama maa-ala on laiendatud, et võimaldada sadamatevahelisel alal pakkuda erinevaid sadamaga seotud teenuseid, näiteks majutust, toitlustust ja rannapromenaadi.
- Kärdlas on sotsiaalkeskuse (Pargi 3) ümber laiendatud hoonestusala, et tagada sotsiaalteenuste arendamiseks ruumiline perspektiiv.

Teed ja pääsud kallasrajale

- Teede käsitlust on täpsustatud. Üldplaneeringu kaardil ei kajastata teid, mille vastu puudub suur avalik huvi, näiteks teid, mis viivad ühe-kahe majapidamiseni või koduhoovi.
- Kaardil kajastatakse ainult suure avaliku huviga teid, mille puhul on vald valmis täitma omaniku kohustusi, näiteks neid remontima ja hooldama. Kõiki avaliku kasutuse lepinguga hõlmatud teid kaardile ei kanta, sest teeregistri andmeid ei dubleerita ja need muutuvad ajas. Nende jaoks, kelle tee kohta on avaliku kasutuse leping sõlmitud, ei muutu praegu midagi, kuid tulevikus võib vallavalitsus kaaluda, kas lepingu pikendamine on põhjendatud.
- Haldi sadama tee trassi on lubatud perspektiivis muuta sirgemaks ja viia hoonetest kaugemale. Lahendus on üle kantud kehtivast Emmaste üldplaneeringust ja Transpordiamet on sellega nõustunud.
- Põhjalikult on üle vaadatud kaldani viivad teed. Selgemalt on välja toodud põhimõte, et autoga juurdepääs peab olema tagatud sadamatele ja avalikele lautrikohtadele. Ülejäänud pääsud kallasrajale peavad olema avatud vaid jalgsi või rattaga liiklejatele.

Sadamad

- EKV vähendamise ettepanekutest on üldplaneeringus loobutud, sest muutunud määruse järgi on mitmekesistamiseks vajalikud teenused juba sadama tegevuste loetelus ning nende puhul kehtib EKV arvestamisel looduskaitseseaduse erisus, kui sellist tegevust sadamas pakutakse.
- Sadamate arendamiseks on üldplaneeringus määratud ehitusmahud, mille ulatuses saab ehitada detailplaneeringut koostamata. Kui soovitakse märgitud mahtu ületada või sadamat laiendada, tuleb koostada detailplaneering.

Tehnovõrgud ja taastuvenergia

- Üldplaneeringus määratakse kindlaks uue 110 kV liini rajamise ja Mandri-Eestiga ühenduse loomise vajadus. Liinide asukohad leitakse ja nende mõju hinnatakse riigi eriplaneeringu (REP) käigus.
- Üldplaneeringus määratakse kindlaks ka olemasolevate 35 kV elektriliinide 110 kV võimekusega liinideks rekonstrueerimise ning Kärdla alajaama väikeelamute keskelt metsapiirile nihutamise vajadus.
- Tuuleenergia arendusalale on lisatud lennuliiklusest tulenev kõrguspiirang 213 m merepinnast. Samuti on lisatud nõue rajada tuulepark koos akupargiga, mis aitaks voolukatkestuste korral tagada saarel elutähtsate objektide, näiteks haigla, tankla, veevärgi ja koolide autonoomse elektrivarustuse. Täiendatud on tingimusi, mida tuleb käsitleda tuulepargi detailplaneeringu koostamisel. Väiketuulikute puhul on loobutud nõudest, et püstitada võib vaid uusi tuulikuid.

Rohevõrgustik ja metsad

- Varasemaga võrreldes on leevendatud rohevõrgustiku metsade majandamise tingimusi. Lageraielangi suuruse piirang on jäetud ainult rohevõrgustiku koridorides asuvatele metsadele, kuid mitte tugialadel asuvatele metsadele.
- Raietööde tegemine väljaspool pesitsushooaega on range nõude asemel üldplaneeringus esitatud soovitusena.
- Rohevõrgustiku koridoride paiknemist on täpsustatud, vältides majapidamiste, lagedate põldude ja suuremate liikluspindade hõlmamist koridoridesse ning eelistades võimaluse korral võrgustiku paiknemist riigimaal.

Üldplaneeringu uue versiooniga saab tutvuda valla kodulehel aadressil vald.hiiumaa.ee/uusuldplaneering.

KAIRE NÕMM
Hiiumaa valla arhitekt

Perekond Johanseni kodu Orjakus.

Perekond Tamme kodu Kärdlas.

Korteriühistu Pae 12 Kärdlas.

Hiiumaa kauneimad kodud taas valitud

Tänavu juba 29. korda toimunud konkursi „Eesti kaunis kodu“ Hiiu maakonna kaunimad kodud on välja selgitatud ning parimad leitud. Hinnati kodude väliruume, võttes arvesse terviklikku ruumimõju, heakorda, haljastust ja väikevorme. Hiiumaalt valiti sel aastal välja kolm objekti, mis esitati vabariigi presidendile tunnustamiseks. Sel aastal toimub üle-eestilise konkursi tunnustussündmus augusti lõpus Haapsalus.

HIIUMAA 2026. AASTA KAUNEIMAD KODUD

Perekond Johanseni kodu Orjakus

See minimalistliku joonega aed on loodud kooskõlas Hiiumaa omanäolise looduse ja ümbritseva maastikuga. Aia keskmes on rookatusega suurte akendega maja, mida ümbritsevad hoolikalt valitud kaunid õied. Siin tuleb hästi esile mõte, et vähem võib olla rohkem – iga detail on omal kohal ning loob rahuliku ja loomuliku terviku. Tagahoovis askeldavad lambad, kes aitavad hoida avatud vaate merele, lisades aiale omanäolist maalähedast võlu. Piirkonna pinnase eripära on suunanud leidlike lahendusteni – paljud lilled kasvavad pottides ning ka viljapuude rajamisel on arvestatud kohalike kasvutingimustega. Tulemuseks on kaunis ja paigaga harmooniliselt kokku sulav aed.

Perekond Tamme kodu Kärdlas

Aed on kujundatud läbimõeldud ja terviklikku ruumina, kus värviküllase õitega taimestikuga alad vahelduvad selgelt struktureeritud aiaosadega. Taimede valik on mitmekesine ning värvilised ja kaunid lilled loovad kohati tugevaid ja hästi läbimõeldud kontraste mitte ainult roheluse ja kiviste pindade vahel, vaid ka arhitektuursete elementidega. Aia mitmekesisust rikastavad keldri paekivi vundamendile rajatud kasvuhoone, looduslähedane kiviktaimla ning väike veesilm koos Kärdlale omase arteesiakaevuga, mis lisavad keskkonda nii praktilist kui ka esteetilist väärtust. Kuigi aed paikneb kahest küljest suuremate teede ääres, aitab läbimõeldud haljastus kujundada rahuliku ja visuaalselt eraldatud ruumi. Tulemuseks on tasakaalukas ja värviküllane aed, kus erinevad elemendid moodustavad ühtse ja harmoonilise terviku.

Korterelamu Pae tn 12 Kärdlas

Selle kortermaja juurde loodud õierohke haljastus on sündinud ühistu esimehe Merike Nappi algatusel ja pühendumusel, muutes tavapärased sissepääsualad pilkupüüdvaks. Rikkalik õite ilu pakub rõõmu ka möödujatele ning toob linnakeskkonda värvi ja elamust. Vaatamata kivisele pinnasele on maa hoolikalt käsitsi ette valmistatud, et luua taimedele sobivad kasvutingimused. Tänu järjepidevale hoolitsusele on sündinud omanäoline ja lopsakas roheala, mis näitab, kuidas pühendumus ja armastus taimede vastu võivad muuta ümbritseva keskkonna eriliseks. Õierohke haljastus loob siia mitmekesise ja elava ruumi, pakkudes rohkem värve, vaheldust ja avastamisrõõmu kui tavapärane muru.

Täname südamest kõiki, kes olid lahkelt nõus oma koduväravad avama.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Alanud on registreerimine Tartu Ülikooli väärikate ülikooli Hiiumaal!

Alates 2026/2027. õppeaastast on väärikate ülikooli programmiga esimest korda liitujate madalaim vanusepiir 60 eluaastat.

Link registreerimiseks on: is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast?leht=OK.AR.ID&id_ay_toimumine=80753&systeemi_seaded=10,1,12,1&sessioon=0

Väärikate ülikooli Hiiumaa loengud toimuvad Hiiumaa Gümnaasiumi auditooriumis (Uus tn 4/6, Kärdla). Loengu kestus on 1,5–2 h. Loengud on osalejatele tasuta.

Meie programm:

- Reedel, 18. septembril 2026 kell 13 **„Meedia ja mõjutamine“.** Lektor **Maia Klaassen**, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi meediapädevuse nooremteadur (toimub Kärdla Kultuurikeskuses).
- „Laupäeval, 10. oktoobril 2026 kell 10 **„Ilmast ja ilmategijatest“**. Lektor **Kairo Kiitsak**, Keskkonnaagentuuri sünoptik.
- Reedel, 6. novembril 2026 kell 11–13 **„Ravimtaimed ja loodusravi liigese- ja südamehaiguste korral“** Lektor **Ain Raal**, Tartu Ülikooli farmakognoosia- ehk ravimtaimeprofessor.
- Laupäeval, 5. detsembril 2026 kell 11 „**Kuidas elada võimalikult pikka ja tervislikku elu, kui olla juba 60+?“** Lektor **Taavi Tillmann**, Tartu Ülikooli rahvatervishoiu õppetooli rahvatervishoiu kaasprofessor.
- Neljapäeval, 21. jaanuaril 2027 kell 13 **„Sõnast laval ja paberil“**. Lektor näitleja, luuletaja **Tõnu Oja**.
- Laupäeval, 6. veebruaril 2027 kell 13 **„DNA – meie keha retseptiraamat ja kuidas selle lugemine muudab meditsiini“**. Lektor **Reidar Andreson**, Tartu Ülikooli molekulaar- ja rakubioloogia instituudi bioinformaatika õppetooli bioinformaatika teadur ning hea õpetamise saadik.
- Reedel, 12. märtsil 2027 kell 13 **„Kas õnnelikkust saab õppida? Mõttemustrid, õnnelikkuse valem“.** Lektor **Helena Väljaste**, psühholoog ja teadveloleku õpetaja, motiveeriva intervjueerimise treener, Hingespaa OÜ.
- Aprill 2027 – teema **„Finantspettused“**, lektor täpsustamisel

Mai 2027 – teema „**Mis on õige valik oma vara tuleviku tagamiseks: kinkida, pärandada vm?“.** Lektor: notar (täpsustamisel).Tartu Ülikooli väärikate ülikooli loengutel ja seminaridel käsitletakse silmaringi laiendavaid ja päevakohaseid teemasid. Õppima on oodatud avatud mõttemaailmaga huvilised.

Loengud on auditoorsed, neid ei salvestata ega kanta veebis üle.

Lisainfo: Katrin Kivivuori, tel 5333 9472.

„Programm toimub koostöös Hiiumaa vallavalitsusega. Programmi toetab projekt „Väärikaid jõustav loengusari“, toetaja on Hiidlaste Koostöökogu ESF+ meede „Sotsiaalteenuste arendamine“. Programmi kaasrahastab Euroopa Liit.”

KATRIN KIVIVUORI

Koolialguse liiklusturvalisusest

Suvevaheaeg hakkab lõppema ning peagi täituvad tänavad taas koolilastega. Paljudele tähendab uus kooliaasta iseseisvamat liikumist jalgsi, jalgratta või elektritõukerattaga. Et koolitee oleks turvaline, tasub nii lastel kui ka lapsevanematel enne õppeaasta algust üle korrata kõige olulisemad liiklusreeglid. Seejuures tuleks eriti palju korrutada tähelepanelikkust. Me näeme tihti, kuidas lapsed ennastunustavalt mobiiltelefoni vaatavad, ümberringi toimuvat tajumata – ümbrust tuleb pidevalt jälgida ja olla valmis ka ootamatuteks olukordadeks.

Viimastel aastatel on laste seas üha populaarsemaks muutunud elektritõukerattad ja elektrirattad. Need pakuvad mugavat liikumisvõimalust, kuid suurema kiiruse ja üldise ebastabiilsuse tõttu kaasneb nendega ka suurem risk. Vastutus lasub täiskasvanutel.

Minu sõnum lapsevanematele on see, et tuleb reaalselt mõista, millise riskiga laps kokku viiakse, kui soetatakse sõiduvahend, mis on sisuliselt mootorsõiduk, kuid mille kasutamiseks puuduvad lapsel nii oskused, kaitsevarustus kui ka seaduslik alus.

Politsei kontrollib elektritõukeratastega seonduvalt pidevalt, kuid me lihtsalt ei saa füüsiliselt olla igal pool kohe reageerimas. Seetõttu on tähtis, et eelkõige lapsevanemad, aga ka teised täiskasvanud sekkuksid ja vestleksid laste ja noortega, kes liiga kiirete elektritõukeratastega ohtlikult sõidavad. Koolis ja lasteaias tuleks ohtudest rääkida lastele ja noortele, kes turvavarustust ei kasuta!

Kõige tähtsam on see, et vanemad ei ostaks ei endale ega oma lastele lubatust võimsamaid elektrilisi tõukerattaid, sest suur sõidukiirus on see, mis kasvatab nii õnnetusse sattumise tõenäosust kui ka õnnetuse tagajärgede raskusastet.

Lapse kergliikur peab vastama kehtivatele nõuetele. Keskne reegel on kergliikuri suurim lubatud kiirus 25 km/h. Kuigi kergliikuri suurim lubatud kiirus on 25 km/h, tuleb sõidukiirus valida siiski vastavalt teeoludele, ilmastikule ja ümbrusele. Näiteks jalakäijate vahetus läheduses tuleb kiirust vähendada jalakäija liikumiskiiruseni, seda nii jalgratta kui ka kerliikuriga sõites.

Lisaks tähelepanelikkusele, maksimaalsele sõidukiirusele ja kaitsevarustusele tuleks rõhutada, et elektritõukerattaga sõidetakse alati üksinda. Kahekesi sõitmine on ohtlik ning seadusega keelatud.

Tee ületamise nõuded on lastel küll enamasti meeles, aga üle kordamine ei tee kindlasti paha: ülekäigurajal on ratturil või kergliikuriga liiklejal eesõigus reeglina ainult siis, kui sõiduvahendit lükatakse käekõrval. Erandiks on olukord, kus autojuht pöörab teele, mida kergliikurijuht ületab, ainult siis on tal ülekäigurajal sõites eesõigus.

Alla 16-aastastel on jalgratta, elektritõukeratta ja elektrirattaga sõites kiivri kandmine kohustuslik ja alla 10-aastane laps ei tohi üksinda jalgrattaga sõiduteel sõita.

Pimedal ajal peab jalgrattal, elektritõukerattal ja elektrirattal põlema ees valge ja taga punane tuli. Samuti aitavad erksad või helkurdetailidega riided muuta lapse liikluses paremini nähtavaks nii päeval kui ka hämaras. Ja meelde tasub tuletada ka põhitõde: see, et sina näed autot, ei tähenda, et autojuht sind näeb! See teadmine päästab elusid!

Kooliteed alustavate laste puhul on lapsevanemate roll eriti oluline. Enne kooliaasta algust tasub koolitee koos lapsega mitu korda läbi käia, rääkida võimalikest ohtudest ning harjutada turvalist teeületust. Lapsed õpivad kõige paremini eeskuju järgi – seetõttu on oluline, et ka täiskasvanud järgiksid liiklusreegleid ja oleksid lapsele eeskujuks.

Kooliaasta alguses palume ka autojuhtidel olla tavapärasest tähelepanelikumad. Lapsed ei pruugi alati osata liiklusolukordi õigesti hinnata ning võivad käituda ettearvamatult. Veidi väiksem kiirus ja suurem tähelepanelikkus aitavad õnnetusi ennetada.

Turvalisus liikluses sünnib kõigi liiklejate koostöös. Kui järgime liiklusreegleid, märkame üksteist ja arvestame kaasliiklejatega, jõuavad meie lapsed iga päev turvaliselt kooli ja koju.

Kaunist sügist ja turvalist liiklemist!

LYA LEPP
piirkonnapolitseinik

Hiiumaal avati kaks uut looduse õpipaika

Hiiumaal on valminud kaks uut looduse õpipaika, mis kutsuvad avastama saare veestikku, märgalasid ja elurikkust ning pakuvad võimalusi õuesõppeks, loodusvaatlusteks ja keskkonnateadlikkuse suurendamiseks.

Kõrgessaare alevikus asuvale umbes kilomeetripikkusele Köönaaugu matkarajale on paigaldatud kaheksa infostendi, mis tutvustavad ranniku märgalade tähtsust, kaldavööndi elustikku ning vee liikumist maastikul. Õpipaik sobib külastamiseks igal aastaajal ning pakub huvi nii loodushuvilistele, kooliõpilastele, kohalikele elanikele kui ka Hiiumaa külalistele.

Teine õpipaik asub Kärdla Kooli territooriumil Nuutri jõe ääres. Seal aitavad harivad stendid ja õppevahendid paremini mõista, kuidas on Kärdla kujunenud jõgede ääres ning milline roll on veestikul ja elurikkusel meie igapäevases elukeskkonnas. Külastajad saavad teada, kuidas on omavahel seotud kraavid ja üleujutused, milline elustik elab jões ja selle kallastel, millised on veereostuse ohud ning kuidas inimtegevus mõjutab jõgesid ja Läänemerd.

Mõlemad õpipaigad toetavad väliõpet, loodusharidust ja keskkonnateadlikkust ning on mõeldud kasutamiseks nii haridusasutustele kui ka kõigile huvilistele.

Õpipaigad valmisid rahvusvahelise Interregi projekti „Supported by Nature – nature based solution learning sites for a sustainable Baltic Sea“ raames. Projekti Eesti partnerid on Eesti Maaülikool ja Hiiumaa Arenduskeskus. Kärdla Kooli õpipaik valmis koostöös Kärdla Kooliga ning Köönaaugu matkaraja stendid kujundas OÜ Kosmos.

Kõik huvilised on oodatud uusi õpipaiku külastama ning avastama Hiiumaa looduse mitmekesisust ja veekeskkonna tähtsust.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Uus teenus Hiiumaa Sotsiaalkeskuses

Hiiumaa inimestel on võimalus alates sellest sügisest saada nõustamist ja psüühilist tuge.

Hiiumaa Sotsiaalkeskuse Kõrgessaare Päevakeskuse ruumides on alates **6. oktoobrist 2026** võimalus saada **tasuta psühhoterapeutilist nõustamist** ja **psüühilist tuge** professionaalselt psühhoterapeudilt.

Mida see tähendab?

Psühhoterapeutilise nõustamise eesmärk on toetada inimese toimetulekut ja leevendada psüühilisi pingeid. Kohtumised põhinevad inimese vajadusel ja tahtmisel saada aru oma sümptomitest. Kohtumisel räägitakse meelt koormavatest tunnetest ja kogemustest ning tegutsemisviisidest, mis raskendavad igapäevaelu.

Kõik kohtumised on konfidentsiaalsed. Üks kohtumine kestab 50 minutit. Võimalik on kohtuda 1–5 korda, kuid vajadusel on võimalus kokku leppida lisakohtumisi või planeerida teisi toetamise võimalusi.

Nõustamisruum asub aadressil Kõpu tee 8, Kõrgessaare alevik, ning sellel on eraldi sissepääs. Üldjuhul toimuvad kohtumised teisipäeviti.

Kes nõustab?

Nõustaja on Helena Bergman, kes on enda kohta öelnud järgmist: Minu koolitus ja töökogemus – olen läbinud vaimse tervise õe koolituse Helsingi tervishoiukoolituskeskuses ja töötanud 17 aastat laste ja noorte psühhiaatriahaiglas. Hiljem omandasin Therapeia Sihtasutuse Koolituskeskuses Helsingis kuueaastase nõudliku eritaseme psühhoterapeudi kvalifikatsiooni, mis põhineb psühhoanalüütilisel teoorial.

Olen töötanud psühhoterapeudina erapraksises umbes 30 aastat nii Soomes kui Eestis enne pensionile jäämist.

HIIUMAA SOTSIAALKESKUS

Esmakordsele vastuvõtule registreerimiseks palume helistada Katrin Kivivuorile telefonil 5333 9472. Registreerimisel ei pea ütlema oma nime, kui te seda ei soovi, ega kirjeldama oma muret – piisab, kui saame kokku leppida kohtumise kuupäeva ja kellaaja. Nõustamine on tasuta. Vajaduse korral aitame korraldada ka transporti.

Arvutiõppe kursusel saavad vanemaealised rahulikus tempos omandada igapäevaeluks vajalikke digioskusi. Foto: Adobe Stock

Arvutiõpe algajatele Emmastes ja Kõrgessaares

Sügisel algab Kõrgessaare Päevakeskuses ja Emmaste Päevakeskuses arvutiõppe kursus algajatele (vanus 65+), mis mõeldud inimestele, kel on tagasihoidlikud või väga vähesed teadmised arvuti kasutamisest. Grupi suurus on 10 inimest. Korraga kestab koolitus 2 tundi. Kokku saadakse kümnel korral, kord nädalas. Koolitus on osalejale tasuta, juhendab Ain Rasva. Koolitusel saab rahulikus tempos omandada olulisemaid teadmisi arvuti kasutamisest.

Vajadusel aitame korraldada transporti koolitusele.

Esimene koolituspäev toimub:

- 8. oktoobril 2026 kell 10–12 Kõrgessaare Päevakeskuses
- 8. oktoobril 2026 kell 14–16 Emmaste Päevakeskuses

Lisainfo ja registreerimine hiljemalt 10. september 2026:

- Kõrgessaare gruppi tel 5333 9472 Katrin Kivivuori
- Emmaste gruppi tel 5376 4040 Eve Ellermäe.

Juba veidi suuremate oskustega inimestel algab koolitus jaanuaris 2027.

Projekt „Vanemaealiste digioskuste arendamine“. Toetaja Hiidlaste Koostöökogu ESF+ „Sotsiaalteenuste arendamine 2026“ (Hiidlaste Koostöökogu, meede 5). Tegevust kaasrahastab Euroopa Liit.

KATRIN KIVIVUORI

VALLAVANEMA VEERG

Järjekordne suvi on jõudnud viimasesse faasi, kuid ei ole veel läbi, kuna terve vananaistesuvi on alles ees.

Hiiumaad hinnatakse ning Hiiumaal tehakse ägedaid asju – seda kinnitab asjaolu, et saare külastajate arv järjepanu kasvab. Laevaühenduses mandri suunal oleme sellega ära harjunud. Oluline muutus sellest suvest on, et ka lennuühenduses on reisijate arv kasvutrendis. Seda toetab kindlasti asjaolu, et viimastel aastatel on piletihind püsinud muutumatuna.

Oleme regionaalministeeriumiga kokku leppinud, et laeva- ega lennupileti hinnad ei tõuse. Töös on piletihindade sotsiaalmajanduslik analüüs, mis käsitleb nende mõju saarte elanikele, saarte külastamisele ja majandusele. Aga juba praegu on teada, et kui võrdleme rongi-, bussi-, lennu- ja laevaühendusi, siis suursaarte laevaliinide piletitulu on üle 35 protsendi kogukuludest, samas kui bussitranspordis katab reisija napilt kümnendiku. Riigikontroll tõi 2025. aasta ühistranspordi korraldamise auditis välja, et piletitulu peaks katma keskmiselt 25 protsenti kõigist ühistranspordikuludest. See kinnitab, et laevapiletite hinnatõusuks alust ei ole.

Hiiumaa suveperiood on sündmuste korraldamise mõttes olnud tavapäraselt tummine. Aitäh kõigile seltsidele, vabaühendustele, ettevõtetele, asutustele ning vabatahtlikele, kes on selle heaks oma panuse andnud, et meil jagub sisukaid sündmuseid ja tegevusi üle kogu saare.

Mõõdetava näitajana on juuli lõpuks Kõpu tuletorni külastanud enam kui 15 000 inimest – see on rohkem kui kogu möödunud hooaja jooksul ja annab lootust seada eesmärgiks 25 000 külastust aasta lõpuks, mis võiks ühtlasi tähendada Sõrvest möödumist, et olla Eestis külastatuim tuletorn.

Igal sügisel jõuab volikogusse valla arengukava uuendamine. Aitäh kõigile, kes kevadel ja suvel kaasa mõtlesid ning oma ettepanekuid tegid.

Hiiumaa valla visioon on olla õnnelikum, jõukam ja rohelisem saar, kus elu järjepidevuse tagab tasakaalukas areng inim-, loodus- ja majanduskeskkonna vahel. Samuti hoiame silme ees valla esimeses arengukavas eesmärgiks seatud 10 000 elanikuni jõudmist.

Ehk et meie tegevused, aga ka investeeringud on suunatud sellele, et saarel oleks hea elada ning et siia oleks mõnus elama tulla.

Maailm on hetkel üsna ettearvamatu ning majanduseski pigem keeruline periood. Nii oleme valla tuluprognoosi vähem optimistlikuks korrigeerinud. Tulumaksu tõus on eelarvestrateegias arvestatud iga-aastaselt 7 protsenti, kuna seni on Hiiumaa vallas see keskmiselt üle 10 protsendi olnud. Personali- ja majandamiskulude kasvuks arvestame igal aastal 5 protsenti.

Kõik see võimaldab meil saare elukeskkonna parendamisse panustada. Nii on Käinas töös uue katlamaja ehitus, mis asendab senist kahte katlamaja, on keskkonnasõbralikum ning võimaldab kaugküttega uusi liitujaid liita.

Hellamaal lõppes endise vallamaja ümberehitus ning nüüd on seal eluruumid. Volikogu päevakorras on otsus: Hiiumaa Sotsiaalkeskuse Pargi kodu toetatud elamise hoone ehitada.

Ja et 1. september on sümboolselt uue õppeaasta algus, siis on hea lõpetada hariduse valdkonnaga. Volikogu kinnitas juunis Palade lasteaia renoveerimise koos kolmanda rühmaruumi ehitusega. Suve jooksul on objektil juba silmanähtavad arengud. Lõppenud on Kärdla lasteaia ehitushange – septembris on volikogu otsustada parima pakkuja heakskiitmine.

See kõik annab kindlust, et Hiiumaal on hea elada elukaare igas otsas.

HERGO TASUJA
vallavanem

VASTUVÕTT 2026/2027. ÕPPEAASTAKS

HIIG+
Hiiumaa gümnaasium ja rakenduslik kolledž

PIKENDAME VASTUVÕTTU KUTSE- JA KUTSEKESKHARIDUSE ÕPPESSE

KUTSEKESKHARIDUSE ÕPE
KÄRDLAS (PÄEVAÕPE)
- turismiteenindus

KUTSEÕPE
SUUREMÕISAS (TSÜKLIÕPE)
- palkmajaehitaja
- puitehitiste restauraator
- väikesadama spetsialist
- plastitöötluse seadistaja

KÕIGILE ERIALADELE PIKENDATAKSE VASTUVÕTTU KUNI 1. SEPTEMBER 2026 KELL 17.00
Avalduse saab esitada **sais.ee** keskkonnas

Lisainfo:
- kõigil erialadel toimuvad veebivestlused;
- kõigi nõutud dokumentide, sealhulgas motivatsioonikirjade ja portfooliote esitamise tähtaeg on 1. september kell 17.00;
- kutsekeskhariduse õppekava turismiteeninduse erialale ootame õppima nii noori kui täiskasvanuid;
- mittestatsionaarsese õppe (7.-12. klass) ja ettevalmistava õppe vastuvõtt on avatud aasta ringi.

Mida tähendab tegelikult elada koos ATH-ga – nii lapse kui ka tema pere jaoks

Kui lapsel on ATH (aktiivsus- ja tähelepanuhäire), ei ela selle diagnoosiga ainult laps. Sellega õpib iga päev toime tulema kogu pere. On hommikud, mis algavad vaidlusega juba enne riietumist. On õhtud, kus laps hoiab end terve koolipäeva (lasteaiapäeva) vaos ja kodus lihtsalt plahvatab. Vanemad on väsinud, aga tunnevad samal ajal süüd, et nad ei tee ise piisavalt. Ning kõige valusam on sageli see, et kõrvaltvaatajad näevad ainult „halvasti käituvat last", mitte seda, kui palju pingutavad nii laps kui tema pere.

„See laps vajab lihtsalt rangemat kasvatust."
„Meie ajal selliseid lapsi ei olnud."
„Ta on lihtsalt kasvatamatu."
„Kõigile pannakse tänapäeval ATH-diagnoos."
„Vanemad otsivad lihtsalt vabandusi."
„Kõigil meil on natuke ATH-d."

Need on laused, mida aktiivsus- ja tähelepanuhäirega (ATH) laste vanemad kuulevad kahjuks liiga sageli. Ja mitte ainult nemad. Ka minule on neid lauseid tihti öeldud, kui hakkan rääkima ATH-st. Ometi ei peegelda need tegelikkust.

Tegelikult ei ole ATH uus nähtus ega viimaste aastate „moediagnoos". Seda on meditsiinis kirjeldatud juba üle saja aasta ning teadusuuringud on aastakümnete jooksul aidanud üha paremini mõista, kuidas see mõjutab inimese aju arengut ja igapäevast toimetulekut. Tänapäeval hinnatakse, et ATH esineb ligikaudu 5–7 protsendil lastest kogu maailmas. See tähendab, et peaaegu igas kooliklassis õpib vähemalt üks või kaks ATH-ga last. ATH-ga lapsest saab ATH-ga täiskasvanu ning ka tema vajab toimetulekuks toetavaid strateegiaid. Kõige rohkem vajavad nad aga mõistmist ja seda, et neid toetataks sellisena, nagu nad on.

ATH on neurobioloogiline eripära, mitte kasvatuse tulemus. See tähendab, et lapse aju töötab teistmoodi. Ta ei otsusta olla impulsiivne ega unusta kokkuleppeid meelega. Sageli tahab ta sama hästi hakkama saada kui kõik teised, aga tema aju lihtsalt ei aita teda selles piisavalt. See ei teki liigse ekraaniaja, maiustuste söömise ega vähese distsipliini tõttu. Samuti ei tähenda ATH, et laps oleks rumal, laisk või halvasti kasvatatud. Vastupidi – väga paljud ATH-ga lapsed on loovad, nutikad, uudishimulikud ja suure õiglustundega. Nad vajavad lihtsalt teistsugust lähenemist, rohkem juhendamist ja keskkonda, mis arvestab nende eripäraga.

Kui lihtne on mõista näiteks füüsilise puudega lapse eripära – kui sul ei ole ühte kätt, siis ei nõua keegi, et sa kahe käega joonlauast kinni võtaksid. Kui aga eripära on ajus, ei kipu me sugugi sellega arvestama ja nõuame tihti ATH-noorelt seda, milleks ta võimeline ei ole. Näiteks sunnime ATH-noort istuma pikalt ühe koha peal ja kuulama, kuigi ta kuuleb ja salvestab kuuldut palju paremini, kui saab samal ajal paberile kritseldada, jalgu kõigutada või näpu vahel mõnda mänguautot keerutada.

Sageli öeldakse, et „kõik lapsed on natuke rahutud". See väide on tõsi. Kõik lapsed võivad olla hajameelsed, impulsiivsed või energilised. ATH puhul on aga need raskused oluliselt tugevamad, kestavad pikema aja jooksul ning mõjutavad lapse õppimist, suhteid ja igapäevaelu nii kodus kui ka koolis. Ja mis on kõige tähtsam märgata – ATH-noor õpib ära maskimise. Ta teeb meeletuid pingutusi koolis või lasteaias, et kõik temaga rahul oleksid, ja plahvatab kodus oma emotsioonide tõttu. Vanemad peavad kodus tulema toime väga raske käitumisega. Aga ka vanem on juba õhtuks väsinud ja see kõik on väga koormav.

Kui laps saab ATH-diagnoosi, ei ela sellega ainult tema. Selle diagnoosiga õpib iga päev koos elama kogu pere. Väljaspool kodu nähakse sageli vaid mõnda minutit lapse käitumisest. Vanemad aga elavad selle keskel ööpäevaringselt. Nad tegelevad hommikuste vaidlustega, aitavad lapsel emotsioonidega toime tulla, lahendavad koolimuresid, käivad spetsialistide juures, otsivad infot ning püüavad samal ajal olla olemas ka teistele pereliikmetele. Lisaks ei ole ka teekond diagnoosini kahjuks kerge – perearsti mõistmine ja suunamine lastepsühhiaatrile, õige spetsialisti leidmine ja ka nädalane uuring raviasutuses ei ole lapsele lihtne. Eestis on kahjuks siiani liiga pikad järjekorrad, et üldse diagnoosini jõuda. Eestis saab igal aastal ATH-diagnoosi tuhandeid inimesi. Kurb tõsiasi on see, et väga paljud saavad selle alles täiskasvanuna, pärast aastaid kestnud raskusi koolis ja igapäevaelus.

Paljud vanemad kirjeldavad, et kõige raskem ei ole mitte lapse ATH ise, vaid pidev vajadus oma last ja iseennast õigustada. Kui võõras inimene teeb poes märkuse, kui õpetaja näeb ainult probleemset käitumist või kui sugulane ütleb, et „meie ajal kasvatati lapsi teisiti", lisandub niigi suurele koormusele veel häbi, süütunne ja üksildus. Õpetaja saadab sõnumi, et laps segas tundi. Lasteaias räägitakse järjekordsest konfliktist. Õhtul proovib vanem sellest lapsega rääkida, aga laps ei mäleta enam olukorda nii, nagu täiskasvanu seda kirjeldab. Mitte sellepärast, et ta ei taha mäletada. Tema aju lihtsalt töötleb olukordi teistmoodi. Mitte et ta oleks unustanud – seda mitte. Tema peas on kõik olemas, ainult neil failidel ei ole nimesid, et kohe õiget leida, kui täiskasvanu sellest rääkima hakkab.

ATH mõjutab kogu pere elu. Uuringud näitavad, et ATH-ga laste vanemad kogevad sagedamini kroonilist stressi, emotsionaalset kurnatust, unehäireid ja läbipõlemist. Sageli kannatavad selle all ka paarisuhe, suhted õdede-vendadega ning pere sotsiaalne elu. Paljud pered loobuvad ühisüritustest või külaskäikudest, sest kardavad teiste hukkamõistu või ei tea, kuidas laps uues olukorras toime tuleb. Ja need uued olukorrad ongi neile lastele väga rasked. Eriti koolikeskkonnas võib ka lihtsalt tund õues tekitada sellise noore peas kaose, kui seda ei ole enne kokku lepitud ja on lihtsalt õpetaja spontaanne valik. Lisaks tekitavad raskusi erinevad aktused ja kogunemised, ekskursioonid ja matkad.

Ükski pere ei pea nende raskustega üksi hakkama saama. Just seetõttu on loodud ATH-tugirühmad – et pakkuda teadmisi, praktilisi nõuandeid ja eelkõige tunnet, et sa ei ole oma muredega üksi.

Sel kevadel valminud magistriuuringus uurisin ATH-teemaliste tugirühmade mõju Eestis. Kõige olulisem tulemus ei olnud üllatav – vanemad hindasid kõige enam seda tunnet, et nad ei ole oma muredega üksi. Uuring kinnitas, et vanemate jaoks on kõige väärtuslikum võimalus kohtuda inimestega, kes päriselt mõistavad nende igapäevaelu. Tugigrupis ei pea keegi selgitama, miks laps ei suuda paigal püsida, miks hommikud on keerulised või miks lihtsadki tegevused võivad võtta tavapärasest mitu korda rohkem energiat. Seal saadakse aru. Sageli märkavad vanemad lapse eripärasid juba väga varakult – enne kooliiga. Kuid abi küsimine ei ole alati lihtne. Kardetakse hinnanguid, sildistamist või tunnet, et neid peetakse halbadeks vanemateks.

Uuringus nõustus suur osa lapsevanematest väitega, et ühiskonnas esineb ATH-ga seoses stigmatiseerimist. Vanemad kirjeldasid, et nad tunnevad end vahel oma lapse käitumise tõttu üksi või mittemõistetuna. Kõige raskem ei pruugigi olla lapse eripära ise, vaid tunne, et sind ei mõisteta.

Hiiumaal alustab taas ATH tugirühm, kuhu on oodatud lapsevanemad, vanavanemad ning kõik teised lähedased. Eestis on praegu ainult 12 sellist tugirühma ja õnneks on üks neist Hiiumaal. Mida paremini mõistavad lapse eripära teda ümbritsevad inimesed, seda turvalisem ja toetavam on tema kasvukeskkond.

Abi küsimine ei ole märk nõrkusest. See on märk hoolimisest. Ka vanem vajab vahel inimest, kes ütleb: „Sa ei ole halb lapsevanem. Sul on lihtsalt laps, kelle kasvatamine nõuab rohkem teadmisi, kannatlikkust ja tuge."

Kui tunned, et vajad mõistmist või soovid kohtuda teiste sarnases olukorras olevate vanematega, oled oodatud ATH-tugirühma iga kuu teisel neljapäeval kell 18.00 – 19.30 Kärdlas Sadama tn 11. Kohtumised toimuvad 10. septembril, 8. oktoobril, 12. novembril ja 10. detsembril. Registreerimiseks kirjuta www.tinyurl.com/athtugigrupp.

Kui soovid lisaks praktilisi oskusi ja süsteemset tuge koduse elu lihtsamaks muutmiseks, alustab sel sügisel ka vanemlusprogramm „Kõik algab mängust", mis on suunatud 7–12 aastaste noorte vanematele, kelle lapsel on juba ATH või on tugevad ATH-jooned. Kohtumised toimuvad iga nädal üks kord. 12 kontaktkohtumist (kokku 12 nädalat) kolmapäeviti kell 17.30–19.30 Kärdlas. Esimene kohtumine toimub 9. septembril 2026. Registreerimiseks kirjuta tinyurl.com/vanemlus2026.

ATH-ga laps ei vaja täiuslikku vanemat. Ta vajab täiskasvanuid, kes mõistavad, kuidas tema aju töötab, ning on valmis õppima koos temaga. Kui mõistmine kasvab, muutub kergemaks nii lapse kui ka kogu pere elu.

TIINA LIIV
Sotsiaalpedagoog
Hiiumaa Laste ja Perede Tugiteenuste Keskus

Ruumiandmete analüüs merenduses (UUS!)
Keevituskursused
Keelekursused
Hiiumaa giidide koolitus
Arvutikoolitused
Linnaaianduse mikrokvalifikatsioonid (UUS!)
UUED koolitusED HIIG+ /Ametikoolis sügisest 2026-27
Oled oodatud, jälgi infot
KOOLI KODULEHEL VÕI KIRJUTA AADRESSIL KOOLITUSED@HAK.EDU.EE
HAK.EDU.EE/ET/KOOLITUSKALENDER

HIIG+ Hiiumaa gümnaasium ja rakenduslik kolledž
HIIUMAA AMETIKOOL www.hak.edu.ee
Kaasrahastanud Euroopa Liit
Eesti tuleviku heaks

DETAILPLANEERINGUD

Pärna külas asuvate Liini ja lähiala kinnistute detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine

Hiiumaa Vallavolikogu 18.06.2026 otsusega nr 41 otsustati algatada Pärna külas Liini ja lähiala kinnistute detailplaneering, mille eesmärgiks on kehtiva detailplaneeringu muutmine ning planeeringualale maakasutus- ja ehitustingimuste määramine uue parvlaevakai rajamiseks vähemalt 85 meetrit koos kaldarambiga, olemasoleva kaikehandi pikendamiseks, täiendavate sõidu- ja kergliiklusradade, hoiuruumi ja ootepaviljoni ning lainemurdja või kaitsemuuli rajamiseks ja tehnosüsteemide rekonstrueerimiseks, graniitkividest nõlvakindlustuse ümberpaigutamiseks mere suunas, veekogu süvendamiseks kuni –5 m sügavuseni (arvutuslik laev vähemalt pikkusega 73 m ja laiusega 16 meetrit) ja süvenduspinnase ladestamiseks vajalike tingimuste määramine, võimalusel ebaloogiliste krundipiiride korrastamine, heakorra, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahenduse andmine. Planeeringuala suurus on *ca* 4,2 ha.

Sama otsusega algatati Liini ja lähiala kinnistute detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine, kuna detailplaneeringuga kavandatakse eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust (maismaaga ühendatud kai püstitamine, mis teenindab 1350 tonni ületava veeväljasurvega aluseid ja mere süvendamine üle 10 000 kuupmeetri pinnase mahus).

Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Hiiumaa Vallavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413) ja kehtestaja Hiiumaa Vallavolikogu (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413).

Otsusega saab tutvuda tööajal Hiiumaa Vallavalitsuses (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413) ja Hiiumaa valla veebilehel aadressil atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=430846.

Prählamäe külas asuva Vana-Kokla kinnistu detailplaneeringu algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmine

Hiiumaa Vallavolikogu 18.06.2026 otsusega nr 42 otsustati algatada detailplaneeringu koostamine Prählamäe külas asuval Vana-Kokla kinnistul (katastritunnus 63901:001:0295, pindala 26948 m², sihtotstarve maatulundusmaa) ja jäeti algatamata detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Detailplaneeringu eesmärgiks on Pühalepa valla keskosa üldplaneeringu muutmine, vähendades planeeringualal Nuutri jõe ehituskeeluvööndit kavandatava juurdepääsu tee alal, Vana-Kokla katastriüksuse kaheks elamukrundiks jagamine, kruntidele ehitusõiguse määramine elamu ja abihoonete püstitamiseks, hoonestusala ja ehitustingimuste määramine, liikluse ja parkimiskorralduse lahendamine, haljastuse ja heakorra põhimõtete ning tehnovõrkude väljaehitamiseks vajaminevate koridoride asukohtade määramine. Planeeringuala ligikaudne suurus on 2,71 ha.

Koostatud eelhinnangu kohaselt ei kaasne käesoleva detailplaneeringu elluviimisega olulist negatiivset keskkonnamõju, kuna detailplaneeringuga kavandatav tegevus ei ületa eeldatavalt tegevuskoha keskkonnataluvust, sellel puudub oluline kumulatiivne mõju, see ei sea ohtu inimese tervist, kultuuripärandit ega vara, puudub oluline mõju Natura 2000 võrgustiku alale. Keskkonnaameti 29.04.2026 hinnangul ei kaasne planeeritava tegevusega eeldatavalt olulist keskkonnamõju.

Algatamisel teadaoleva info põhjal täiendavate uuringute läbiviimise vajadus puudub.

Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Hiiumaa Vallavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413) ja kehtestaja Hiiumaa Vallavolikogu (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413).

Otsusega saab tutvuda tööajal Hiiumaa Vallavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92413) ja Hiiumaa valla veebilehel aadressil atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=430847.

Orjaku külas asuva Roogardi kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmine

Hiiumaa Vallavalitsuse 08.07.2026 korraldusega nr 313 otsustati algatada Orjaku külas Roogardi (katastritunnus 36802:003:1100, pindala 10364 m², sihtotstarve elamumaa) kinnistu detailplaneering ja jäeti algatamata detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Detailplaneeringu eesmärgiks on korrigeerida kehtiva Reigi saare detailplaneeringu järgset hoonestusala ja määrata ehitusõigus lisaks kehtivas detailplaneeringus lubatule (2 hoonet) veel kolme hoone püstitamiseks, määrata arhitektuursed tingimused hoonetele, tehnorajatiste ja võrkude väljaehitamiseks vajaminevate koridoride asukohad ja vajalikud servituutide alad. Algatamisel teadaoleva info põhjal täiendavate uuringute läbiviimise vajadus puudub. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on kooskõlas Käina valla üldplaneeringuga.

Koostatud eelhinnangu kohaselt ei kaasne käesoleva detailplaneeringu elluviimisega olulist negatiivset keskkonnamõju, kuna detailplaneeringuga kavandatav tegevus ei ületa eeldatavalt tegevuskoha keskkonnataluvust, sellel puudub oluline kumulatiivne mõju, see ei sea ohtu inimese tervist, kultuuripärandit ega vara, puudub oluline mõju Natura 2000 võrgustiku alale. Keskkonnaameti 26.06.2026 hinnangul ei kaasne planeeritava tegevusega eeldatavalt olulist keskkonnamõju.

Detailplaneeringu koostamise korraldaja ja kehtestaja on Hiiumaa Vallavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92414).

Korraldusega saab tutvuda tööajal Hiiumaa Vallavalitsus (aadress Keskväljak 5a, Kärdla, Hiiumaa vald, 92414) ja Hiiumaa valla veebilehel aadressil atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=433862.

Kalana küla Lepametsa kinnitu detailplaneeringu koostamise lõpetamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 15.07.2026 korraldusega nr 337 on lõpetatud Kalana küla Lepametsa kinnistu detailplaneeringu koostamine.

Huvitatud isik esitas Hiiumaa Vallavalitsusele 29.06.2026 avalduse detailplaneeringu koostamise lõpetamiseks. Taotluse põhjenduseks on, et kinnistul ehitussoovid on muutunud ning praegu kavandatav ehitustegevus ei eelda enam detailplaneeringu koostamist. Soovitud ehitustegevus on teostatav ehitusprojekti ja -teatise alusel.

Detailplaneeringu menetlus on seega peatatud ning edasisi menetlustoiminguid ei teostata. Väljastatud korraldusega on võimalik tutvuda Hiiumaa valla avalikus dokumendiregistris aadressil atp.amphora.ee/hiiumaavv/index.aspx?itm=434591.

Rookopli tn 18 katastriüksuse detailplaneeringu avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu tulemustest

Rookopli tn 18 katastriüksuse detailplaneeringu avaliku väljapanek toimus 16.04.–17.05.2026. Avaliku väljapaneku ajal esitasid kahe piirneva kinnistu esindajad ettepanekud ja arvamused detailplaneeringule.

Detailplaneeringu avalik arutelu toimus 25. juunil 2026 kl 16.00 aadressil Keskväljak 5a, Kärdla. Avalikul arutelul osales 8 isikut. Avalikul arutelul anti ülevaade esitatud ettepanekutest ja vallavalitsuse seisukohtadest nendele ettepanekutele.

Avalikul arutelul esitati uus ettepanek: näha detailplaneeringus ette Rookopli tn 16 ja Rookopli tn 18 kinnistute ühisele piirile kogu parkla ulatuses kõrge heki rajamine. Hekk tuleb rajada Rookopli tn 18 kinnistule ning see peab olema istutamise hetkel vähemalt 1,8 meetri kõrgune. Võimaluse korral eelistada igihaljast hekki. Hekk tuleb rajada ja hooldada selliselt, et see täidaks püsivalt parkla valgus-, müra- ja vaatehäiringut leevendava puhvertsooni eesmärki. Hekk rajatakse hiljemalt parkla kasutuselevõtu ajaks ning heki hooldamise kohustus lasub Rookopli tn 18 kinnistu igakordsel omanikul.

Detailplaneeringu koostamisel arvestati ettepanekuga ning täiendati detailplaneeringu põhijoonist kõrge heki tingmärgiga ja täiendati seletuskirja vastavalt ettepanekule.

Täiendatud detailplaneeringuga ja avaliku arutelu koosoleku protokolliga on võimalik tutvuda Hiiumaa valla veebilehel ning vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) tööajal kohapeal.

Hiiumaa 110 kV elektriühenduse riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONI-MINISTEERIUM

Vabariigi Valitsus algatas 06.08.2026 korraldusega nr 134 Hiiumaa 110 kV elektriühenduse riigi eriplaneeringu (REP) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH).

Eesmärk on kavandada Hiiumaa elektrivarustuse 35 kV pingetasemelt 110 kV pingetasemele üleviimine, selleks vajalikud elektriühendused ja seotud ehitised. REP-i kehtestamine aitab tagada Hiiumaa pikaajalise varustuskindluse ning luua eeldused elektrivõrgu töökindluse parandamiseks ja tulevikuvajadustele vastava võrgu arendamiseks.

REP-iga luuakse tingimused sellise elektrivõrgu rajamiseks, mis võimaldab katta nii olemasolevaid kui ka prognoositavaid tarbimisvajadusi, toetab uute tootmisvõimsuste, sh taastuvenergia tootmise liitumist ning tagab elektrisüsteemi toimimise ka rikkeolukordades. Ühtlasi on eesmärk leida Hiiumaa jaoks töökindel ühendus Saaremaa ja/või mandri-Eesti 110 kV võrguga, mis võimaldab tugevdada piirkonna elektrivarustust ning parandada kogu Lääne-Eesti saarte energiasüsteemi toimivust.

REP-iga planeeritakse eelduslikult järgmised ehitised: 110 kV pingega õhuliin, maakaabelliin, veekaabelliin, 110 kV pingega trafoalajaam jm elektrienergia ülekandeliiniga seotud rajatised.

REP-i menetlus koosneb kahest etapist:

1. asukoha eelvaliku tegemine;
2. valitud asukohtades detailse lahenduse koostamine.

Planeerimismenetluses võetakse eesmärgiks asukoha eelvaliku otsuse alusel REP-i kehtestamine.

Planeeringuala suurusega ligikaudu 1572,1 km² hõlmab Saaremaa valda, Hiiumaa valda, Lääne-Nigula valda ja Haapsalu linna. Planeeringuala kinnistute omanikke kaasatakse läbi riigiportaali eesti.ee isiklikult. Avalikkust kaasatakse protsessi planeerimisseaduses sätestatud üldsusele suunatud teadete kaudu. Kõigil, kes soovivad isiklikult teateid saada, palume edastada e-postile info@mkm.ee oma kontaktandmed (nimi, posti või e-posti aadress, organisatsiooni esindamisel selle nimi).

Valitsuse 06.08.2026 korraldusega nr 134, planeeringuala piiri ja seletuskirjaga on võimalik tutvuda ministeeriumi kodulehel mkm.ee ja planeeringu veebilehel riigiplaneering.ee/hiiumaa110.

Seadus sätestab põhimõtted ning nõuded planeerimismenetlusele ja planeeringu elluviimisele.

REP-i koostamist ja KSH läbiviimist korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, planeeringu kehtestab Vabariigi Valitsus. Lisainfo: https://riigiplaneering.ee/hiiumaa110

HIIUMAA MAITSED JA MEISTRID – NÜÜD ÜHISES E-POES

KODU OOTAVAD KASSID HIIUMAA KODUTA LOOMADE TURVAKODUS

KRIBU
Sünd: 2020
Sugu: emane (steriliseeritud)

MUSTIKAS
Sünd: 2025
Sugu: emane (steriliseeritud)

VANILLA
Sünd: 2023
Sugu: emane (steriliseeritud)

Rohkem infot: www.hiiumaaloomad.ee

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

HILLAR JÕELEHT
JUHA TAPIO TISSARI
TOIVO KOOR
RICHARD MAIVEL
OTTO KERVES
URMAS HAKK
RAVO KIRK
TIIT MÄNNAMAA
JÜRI KAEVATS
TAAVO SIKKEL
VELJA SINISTE
AILI-NELSIDE SOOP
EEVA-LUULE RUMMA
SILVI HÄRMA
AILI LEPAMAA
SILVI VASAR
LAINE ZORKOVA
URVE ROOSIPUU
REET MÄGIMAA
EVE LEPP
ELVI ALJO
HELLE REIMAND
MAIRE TOLPPA
RUTH ALBI

SÜNDMUSED

AUGUST

N, 27. august
- kl 17–19 **orienteerumisneljapäevak**, Paluküla, suusaraja algus

L, 29. august
- **Hiiumaa 65. karikavõistlused orienteerumises**, Leemeti, 29.–30. august
- kl 10–12 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam
- kl 11–15 **Kurrmee Kirp *vol.* 2,** Hiiu Gourmet Vabrik, Hiiu mnt 18, Käina
- kl 12–14 **vananaistesuve lilleseade – töötuba Kaire Sõmeriga**, Hiiu Gourmet Vabrik, Hiiu mnt 18, Käina, 30 €
- kl 19–23.59 **Muinastulede ÖÖ laskumine Tahkuna tuletornis**, Tahkuna tuletorn
- kl 19.30–23 **Muinastulede öö**, Villaladu. Täpsem info: selts1938@gmail.com või tel 513 7127
- kl 20 **J.M.K.E. 40 – Hiiumaa**, Viscosa Kultuuritehas. Piletid ticketer.ee/jmke-40-saartetuur-hiiumaa
- kl 21–22.30 **päikeseloojangu gongirännak**, Tuuletorn, 22 €

P, 30. august
- **Hiiumaa 65. karikavõistlused orienteerumises**, Leemeti
- kl 12–14 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam

SEPTEMBER 2026

T, 1. september
- **Vananaistesuvi Hiiumaal, üle Hiiumaa, 1. september – 4. oktoober,** vananaistesuvi.ee

K, 2. september
- kl 18.30–19.30 **discgolfi nädalamäng Käinas**, Käina discgolfipark, 2–5 €

N, 3. september
- kl 17–19 **orienteerumisneljapäevak**, Hiiumaa, Kõpu-Mägipä
- kl 18.30–23.30 **Dago Karikasari 2026**, Kärdla sadam

R, 4. september
- kl 18–19.30 **Kassari klassika 2026 galakontsert**, Kassari kabel, tasuta
- kl 20–23.30 **Vananaistesuve ööretk „Armastusega tuletornidesse ja tagasi“** algusega Käinast, Elamuskeskus Tuuletorn, Mäe 4, Käina. Piletid Fientast, **25 €**

L, 5. september
- kl 10–12 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam
- kl 10–14 avatud uste päev Soo-Oru Tallis. Lisainfo ratsaliit.ee/touse-sadulasse-2026

P, 6. september
- kl 12–14 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam

T, 8. september
- kl 9.30–16 **koolitus „Kuidas huvist saab raha“**, Hiiumaa Arenduskeskus, Vabrikuväljak 1, Kärdla. Lisainfo hiiumaaarenduskeskus.ee/uritused/koolitus-kuidas-huvist-saab-raha
- kl 16.30–21 **Hiiumaa ratta- ja jooksuõhtud 2026**, Hiiumaa

K, 9. september
- kl 18–19 **Ringlev sügis**, Kärdla linnapark, hiiumaa.ee/sundmus/ringlev-sugis/2026-09-09/
- kl 18.30–19.30 **Tour de Hiiumaa 2026**, Hiiumaa

N, 10. september
- kl 17–19 **orienteerumisneljapäevak,** Viskoosa

R, 11. september
- kl 18–19 **Pärdi päevad 2026 Hiiumaal**, Kärdla kirik, 20–25 €, nargenfestival.ee

L, 12. september
- kl 10–12 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam
- kl 10.30 **Käina basseinitriatlon**, Käina spordikeskus, Mäe 4, Käina
- kl 11–14.30 **„Kamm kunstis“ – glämpingu kunstielamus Paul Kammi loomingust inspireerituna**, Hiiu Gourmet Vabrik, Hiiu mnt 18, Käina, 33 €. Piletid ja registreerumine Fientas
- kl 16–17 **kuraatorituur näitusel „SMS. WIFI. OK. Balti Uus Maal“,** Viscosa Kultuuritehas, Kõrgessaare, 8–10 €, viscosa.ee/balti-uus-maal
- 12.–13. septembril **kaapkübara töötuba** Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas. Meister Piia Rand. Hind 100 €.

P, 13. september
- kl 12–14 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam

K, 16. september
- kl 18.30–19.30 **discgolfi nädalamäng Käinas**, Käina discgolfipark, 2–5 €

N, 17. september
- kl 16–18 **orienteerumisneljapäevak**, Kärdla, villaladu
- kl 18.30–23.30 **Dago Karikasari 2026**, Kärdla sadam

R, 18. september
- kl 13–15 **väärikate ülikooli loeng „Meedia ja mõjutamine“**, lektor Maia Klaassen, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi meediapädevuse nooremteadur. Kärdla Kultuurikeskuse kinosaal, tasuta. Vajalik eelregistreerumine, hiiumaa.ee/sundmus/loeng-meedia-ja-mojutamine
- kl 19–23 **Vananaistesuve ööretk „Armastusega tuletornidesse ja tagasi“** algusega Kärdlast, Kärdla Pritsumaja parkla, vananaistesuvi.ee
- kl 19.30–00 **ööretk bussiga „Suure Armastusega turnides, kuldlaeval loksudes mööda Põhja-Hiiumaad“**, Põhja-Hiiumaa, 25 €, vananaistesuvi.ee

L, 19. september
- **FenixBet Eesti meistri- ja karikavõistluste 2026. aasta 6. etapp *crosskart*'ide ja noorte rallisprindis 2026. aasta 6. etapp**, Hiiumaa, crosskart.ee
- kl 9–14 **Hiidlaste sügislaat ja moosikonkurss 2026**, Kärdla keskväljak, fb.me/e/7k1H90rcW
- kl 10–12 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam

P, 20. september
- kl 12–14 **hülgevaatlusretk Kärdla sadamast**, Kärdla sadam

K, 23. september
- kl 18–19 **Ringlev sügis**, Kärdla linnapark
- kl 18.30–19.30 **discgolfi nädalamäng Käinas**, Käina discgolfipark, 2–5 €

N, 24. september
- kl 10 ja 11.15 **Miksteatri muusikaline lavastus „Tiivakandjad“** 1.–9. klasside õpilastele. Lavastus räägib internetimaailma ohtudest, sõltuvusest ja inimestega toimuvatest muutustest.

E, 28. september
- kl 18–19 kontserdisarjas „Muusika 108 Eestimaale“: **Sten Heinoja klaverikontsert** Kärdla Kultuurikeskuses. Kavas Arvo Pärt, Domenico Scarlatti, Jean-Philippe Rameau

T, 29. september
- kl 16–17 **kuraatorituur näitusel „La Viscosa. Tekstiilivabrik“**, Viscosa Kultuuritehas, Kõrgessaare, 8–10 €, viscosa.ee/tekstiilinaitus

K, 30. september
- kl 18.30–19.30 **discgolfi nädalamäng Käinas**, Käina discgolfipark, 2–5 €

NÄITUSED

SA HIIUMAA MUUSEUMID

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA
- Avatud E–P 10–17
- „Hiiumaa tuletornid ajas ja pildis“
- „Hõbehiidlased – Hiiumaa fotograafia ajalugu“
- Püsinäitus „Kärdla: rootsi küla, saksa alev, eesti linn“
- Avatud meenepood ja laste mängutuba

TAHKUNA TULETORN
- Kuni 15.09 avatud E–P 10–18
- Alates 16.09 avatud N–P 10–17
- 1.06–30.09 „Tõusud ja mõõnad – Hiiumaa tööstusliku kalapüügi lugu 1945–1991“
- Avatud meenepood ja kohvik

KÄRDLA KULTUURIKESKUS
- **Septembris** Hiiumaa Loovisikute Vabaühenduse HiKu liikmete tööde näitus galeriis
- **Kuni 18. septembrini** näitus „Rada, mida polnud kaardil“ – Tallinna Ülikooli teadlase teekond teaduseni, sammassaalis

ELAMUSKESKUS TUULETORN
- Lahtiolekuajad alates 2. septembrist:
- Ekspositsioon E–R 15–21, L–P 12–21
- Kohvik Ruudi E–R 15–21, L–P 12–21

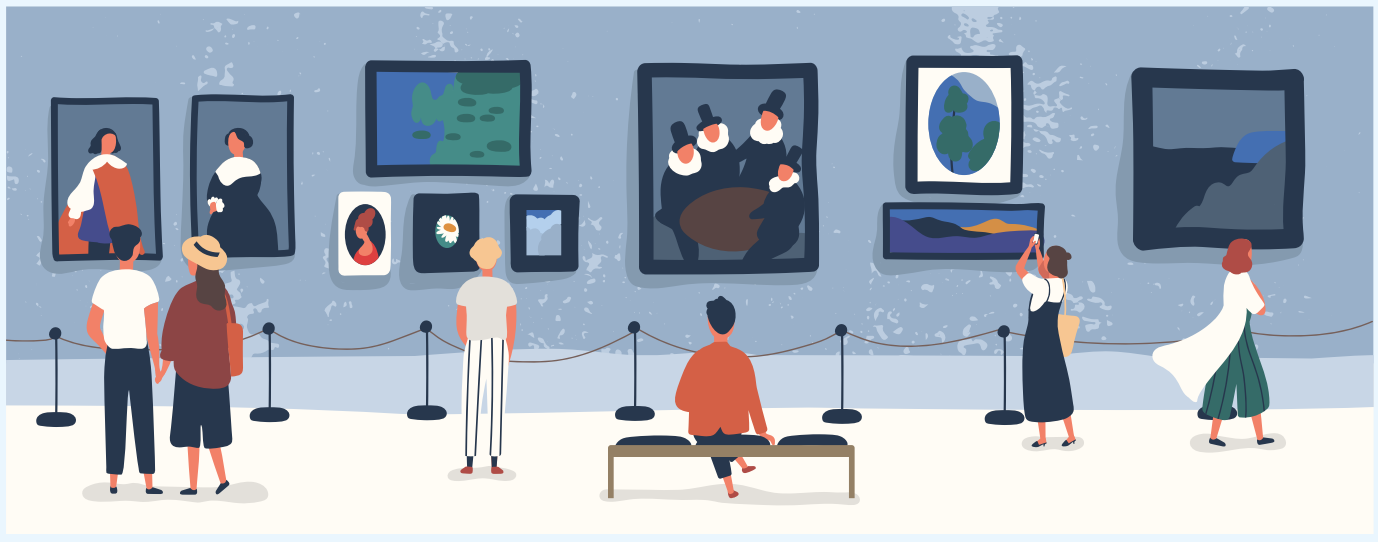

KÕRGESSAARE PÄEVAKESKUS
- Esmaspäeviti alates 21.09 kell 11.00–12.15 ***line*-tants**
- Esmaspäeviti alates 21.09 kell 12.30–13.45 **seeniortants**
- Esmaspäeviti alates 28.09 kell 14.00–14.45 **tervisevõimlemine**
- Teisipäeviti alates 22.09 kell 9.30–10.30 **toolitants**
- Teisipäeviti alates 22.09 kell 14.00–15.00 **lauluansambel**
- Kolmapäeviti kell 11.00–12.15 ***line*-tants**
- Kolmapäeviti kell 12.30–13.45 **seeniortants**

Kõik huvilised on oodatud liituma meie tegevustega!
- Esmaspäeval, 7. septembril kell 9.30 **mälumäng** (IV hooaja VI etapp).
- Neljapäeval, 10. septembril algusega kell 13.00 toimub Hiiumaa Muuseumi Pika Maja saalis Kärdlas erivajadustega inimestele mõeldud arendav muusikaline kohtumine, kus esineb **Airi Allvee**. Osalustasu 5 eurot. Registreerimine hiljemalt 6. septembril 2026: forms.gle/CQ5qKRdFUjkvJawN8. Vabade kohtade korral on oodatud kõik päevakeskuse kliendid. Lisainfo Katrinilt, tel 5333 9472. Kõrgessaare kandist Kärdlasse sõiduks on korraldatud ühine transport Andrus Apri bussiga. Kell 12.15 võetakse kliendid peale Kõrgessaare päevakeskuse juurest ja Laukalt ning pärast kontserti sõidutatakse nad tagasi.
- Esmaspäeval, 14. septembril kell 13.30 toimub eakatele mõeldud mitmekülgset meelelist stimulatsiooni pakkuv **töötuba** „Väike sensoorne rännak Indiasse“. Töötuba toimub ESF+ projekti „Sensoorsed töötoad eakatele Hiiumaal“ toel. Tasuta.
- Reedel, 18. septembril kell 13.00 toimub Kärdla Kultuurikeskuse kinosaalis (Rookopli 18, Kärdla) **Tartu Ülikooli programmi „Väärikate ülikool Hiiumaal“ loeng „Meedia ja mõjutamine“**. Lektor on Maia Klaassen, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi meediapädevuse nooremteadur. Tasuta. Kui vajad Kõrgessaarest Kärdlasse sõiduks abi, anna sellest teada Katrinile, tel 5333 9472.
- Teisipäeval, 22. septembril kell 14.00 toimub Kõrgessaare päevakeskuse saalis **ühislaulmine** koos Valter Parvega. Ootame kõiki lauluhuvilisi! Tasuta.
- Neljapäeval, 24. septembril kell 13.00 toimub päevakeskuses **koosviibimine**. Külla tulevad vallavanem Hergo Tasuja ja vallavolikogu esimees Anu Pielberg.
- Reedel, 25. septembril kell 9.30–11.00 toimub kõigile huvilistele **mälutreening** „Harjutused aju aktiveerimiseks“. Tasuta.
- Reedel, 25. septembril kell 11.00–12.00 toimub kõigile huvilistele t**öötuba „Võtmehoidja helmeskaunistusega I osa“**. Juhendab Larissa Eelma. Osalustasu 5 eurot.
- Neljapäeval, 1. oktoobril algusega kell 10.00 toimub **Hiiumaa Muuseumi Pika Maja saalis Kärdlas erivajadustega inimestele mõeldud arendav muusikaline kohtumine, kus esinevad Reigo Tamm ja Johan Randvere.** Osalustasu 5 eurot. Registreerimine hiljemalt 6. septembril 2026: forms.gle/CQ5qKRdFUjkvJawN8. Vabade kohtade korral on oodatud kõik päevakeskuse kliendid. Lisainfo Katrin Kivivuorilt, tel 5333 9472. Kõrgessaare kandist Kärdlasse sõiduks on korraldatud ühine transport Andrus Apri bussiga. Kell 9.15 võetakse kliendid peale Kõrgessaare päevakeskuse juurest ja Laukalt ning pärast kontserti sõidutatakse nad tagasi. Korraldaja on Hiiumaa erivajadustega inimeste klubi HEIK.
- Reedel, 2. oktoobril kell 10.00–11.00 toimub töötuba **„Võtmehoidja helmeskaunistusega II osa“.**
- Alates 9. septembrist on tööpäevadel kell 10.00–15.00 päevakeskuse saalis avatud **Helena Bergmani maalide näitus.**

Lisainfo ja transpordivajadusest teatamine: Katrin Kivivuori, tel 5333 9472.

Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu, käia duši all ja mõõta vererõhku. Teenuste kasutamine tuleb eelnevalt kokku leppida Inna Kallega, tel 505 2292.

KÄINA PÄEVAKESKUS
- Kolmapäeval, 2. septembril kell 12.00 on **külas Tiiu Metsar teemaga „Hooajalised aiatööd ja taimenipid“.**
- Esmaspäeval, 14. septembril kell 16.30 toimub ESF+ projekti „Sensoorsed töötoad eakatele Hiiumaal“ mitmekülgset meelelist stimulatsiooni pakkuv **töötuba „Väike sensoorne rännak Indiasse“.** Tutvume eksootilise India muusika, maitsete ja põnevate faktidega.
- Kolmapäeval, 16. ja 30. septembril kl 11 **mälutreening**, kestus u 1 tund.
- Võimlemise ja käsitööringi algusajad on selgumisel.
- **Ootame väheste digioskustega kasutajaid liituma digiõppekursusega, mis algab 8. oktoobril!** Lisainfo ja registreerimine: Eve Ellermäe, tel 5376 4040.
- Võimalik on registreeruda pediküüriteenusele: Aimi Jaarma, tel 514 4327.

EMMASTE PÄEVAKESKUS
- Teisipäeval, 8. septembril kl 11.30 **toolitants**.
- Esmaspäeval, 14. septembril toimub Emmaste päevakeskuses **töötuba „Väike sensoorne rännak Indiasse“.** Tutvume eksootilise India muusika, maitsete ja põnevate faktidega.
- Kolmapäeval, 16. ja 30. septembril kl 11 **mälutreening**, kestus u 1 tund.
- Võimlemise ja käsitööringi algusajad on selgumisel.
- **Ootame väheste digioskustega kasutajaid liituma digiõppekursusega, mis algab 8. oktoobril!** Lisainfo ja registreerimine: Eve Ellermäe, tel 5376 4040.
- Võimalik on registreeruda pediküüriteenusele: Aimi Jaarma, tel 514 4327.

OMASTEHOOLDAJAD
- Neljapäeval, 24. septembril toimub Kärdla päevakeskuses (Põllu 3) omastehooldajate kokkusaamine.

Info: Raili Mägi, tel 5308 1035.

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetaja: Triinu Rajasalu, tel 5470 0607
Kujundus ja küljendus: MK Meedia OÜ
Trükikoda: Printall
Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.
Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 10. kuupäevaks: info@hiiumaa.ee.